Modern Klasikler Dizisi - 170

JACK LONDON

BİR DİLİM BİFTEK

İngilizce aslından çeviren:
LEVENT CİNEMRE

TÜRKİYE İŞ BANKASI
Kültür Yayınları

JACK LONDON
BİR DİLİM BİFTEK
MEKSİKALI

ÖZGÜN ADI
A PIECE OF STEAK
THE MEXICAN

© TÜRKİYE İŞ BANKASI KÜLTÜR YAYINLARI, 2017
SERTİFİKA NO: 40077

EDİTÖR
BARIŞ ZEREN

GÖRSEL YÖNETMEN
BİROL BAYRAM

DÜZELTİ
GAMZE KULAK

GRAFİK TASARIM VE UYGULAMA
TÜRKİYE İŞ BANKASI KÜLTÜR YAYINLARI

1. BASIM NİSAN 2021, İSTANBUL

ISBN 978-625-405-364-1

BASKI: DÖRTEL MATBAACILIK SAN. VE TİC. LTD. ŞTİ.
Zafer Mah. 147. Sokak 9-13A Esenyurt İstanbul
Tel. (0212) 565 11 66 Sertifika No: 40970

Bu kitabın tüm yayın hakları saklıdır.
Tanıtım amacıyla, kaynak göstermek şartıyla yapılacak kısa alıntılar dışında gerek metin, gerek görsel malzeme yayınevinden izin alınmadan hiçbir yolla çoğaltılamaz, yayımlanamaz ve dağıtılamaz.

TÜRKİYE İŞ BANKASI KÜLTÜR YAYINLARI
İstiklal Caddesi, Meşelik Sokak No: 2/4 Beyoğlu 34433 İstanbul
Tel. (0212) 252 39 91 Faks (0212) 252 39 95
www.iskultur.com.tr

ÇEVİREN: LEVENT CİNEMRE

Ankara Anadolu Lisesi ve Mülkiye mezunu. Bankacılık ve finansman alanlarında çalıştıktan sonra on yıl kadar gazetecilik yaptı. Daha sonra yayın dünyasına geçti. Çeviriyi hayatının paralel evreni olarak görüp, tüm bu yıllar içinde Thomas Friedman'ın *Dünya Düzdür*, E.H. Carr'ın *Lenin'den Stalin*'e Rus Devrimi ve Jack London'ın başeseri *Martin Eden* da dahil olmak üzere birçok kitabı Türkçeleştirdi. Halen Jack London'ın bütün eserlerini dilimize kazandırma yolunda ağır adımlarla ilerliyor.

Modern
Klasikler
Dizisi -170

Jack London

Bir Dilim Biftek

İngilzce aslından
çeviren: Levent Cinemre

TÜRKİYE İŞ BANKASI
Kültür Yayınları

İçindekiler

Bir Dilim Biftek 1
Meksikalı 29

Bir Dilim Biftek

Tom King, ekmeğinin son lokmasıyla tabağını tertemiz edip avurtlarına doldurduğu lapa kırıntılarını düşüncelere dalmış halde, yavaş yavaş çiğnedi. Sofradan kalkarken düpedüz aç olduğu duygusuyla içi daralıyordu. Oysa yemek yiyen sadece oydu. Yan odadaki iki çocuk, belki akşam yemeği yemediklerini uykularında unuturlar diye erkenden yataklarına gönderilmişti. Karısı sofradaki hiçbir şeye dokunmamış, sessizce oturup endişeli gözlerle adamı izlemişti. Zayıf, yıpranmış bir emekçi sınıf kadınıydı, bir zamanlar güzel olduğu yüzünden hâlâ anlaşılabiliyordu. Lapa yapmak için gereken unu koridorun karşısındaki komşusundan ödünç almıştı. Ellerindeki son iki yarım peniyse ekmeğe gitmişti.

Tom King, ağırlığına sitem edercesine gıcırdayan pencere kenarındaki köhne sandalyeye oturarak tamamen mekanik bir hareketle piposunu ağzına koyup elini ceketinin yan cebine daldırdı. Ancak orada tütün bulamayınca yaptığı hareketin farkına vardı ve unutkanlığına canı sıkılarak piposunu kenara bıraktı. Hareketleri ağırkanlı, hatta izbandut gibi adamlarda görüldüğü üzere, biraz

hantalcaydı; sanki kaslarının onca yükü vücudunun üstüne binmiş gibiydi. Sağlam yapılı, vurdumduymaz görünüşlüydü, aşırı cazibesinden dertliymiş görüntüsü veren biri sayılmazdı. Üstünde eski püskü, sarkmış giysiler vardı. Pabuçlarının yüzleri o kadar yıpranmıştı ki, zaten kendi vadeleri dolmuş ağır ayakkabı pençelerini bile taşıyabilecek durumda değillerdi. İki şilinlik ucuz pamuklu gömleğinin yıpranmış yakaları ve temizlenmesi mümkün olmayan boya lekeleri göze çarpıyordu.

Ancak Tom King'in ne olduğunu kuşkuya yer bırakmayacak şekilde ortaya koyan şey bunlar değil, yüzüydü. Tipik bir profesyonel boksör suratı vardı onda; kare ringlerde uzun yıllar hizmet vermiş, bu yüzden de zaman içinde yumruk hayvanlarının tüm belirtilerini taşır ve vurgular hale gelmiş bir yüz. Fark edilir ölçüde somurtkan ifadeye sahip bir siması vardı ve bu çehrenin hiçbir özelliği dikkatlerden kaçmıyordu, çünkü sinekkaydı tıraşlıydı. Dudakları biçimsizdi, sanki yüzünde bir yara, bir yarık varmış gibi abartıya kaçacak kadar sert bir ağız oluşturuyordu. Saldırgan, gaddar, kocaman bir çenesi vardı. Kaba tüylü, şekilsiz kaşlarının ve kalın gözkapaklarının altında yavaşça hareket eden gözleriyse, neredeyse ifadesizdi. Adam bir hayvansa, hayvana en çok benzeyen organı gözleriydi. Aslanlarınkine benzer, uykulu uykulu bakan gözlerdi bunlar; dövüşen bir hayvanın gözleriydi. Arkaya doğru çabucak bir eğim alıp kısa kırkılmış saçlarla buluşan alnı, acımasız görünümlü bir kafada olabilecek her türlü yumruya sahipti. İki kez kırılmış olması yanında, sayısız darbelerle farklı şekillerde kalıba girmiş burnu ile artık bir daha inmez şekilde şişip normal boyutunun iki katına kadar büyümüş karnabahar kulakları yüzünün donatılarını tamamlıyor, yeni

tıraş edilmiş sakallarıysa derisinde çimlenerek çehresine mavi-siyah lekeli bir görünüm kazandırıyordu.

Bütün olarak bakıldığında, karanlık arka sokaklarda veya ıssız yerlerde karşı karşıya gelmekten korkulacak bir adamın suratıydı bu. Ama Tom King bir suçlu değildi, hatta ömründe tek bir suç bile işlememişti. Hayatta seçtiği yolda normal olduğu üzere dövüşler dışında kimseye zarar verdiği görülmemiş, tek bir kavga bile çıkardığı duyulmamıştı. O bir profesyonel boksördü ve tüm gaddarlığını sadece profesyonel boks maçlarında kullanırdı. Ring dışında son derece ağır hareketli, iyi huylu ve paranın oluk oluk aktığı gençlik dönemlerinde, gönlü öyle istediği için fazlasıyla eli açık davranmış biriydi. Kimseye kin beslemez, birkaç kişi dışında kimse de ona düşmanlık gütmezdi. Dövüşmek sadece işiydi onun. Ringde karşısındakini incitmek, kırmak, yok etmek için vururdu ama özel bir kasıtla yapmazdı bunu. Yalnızca işi böyle gerektirdiği için yapardı. Çünkü seyirci iki adamın birbirini nasıl vurup devireceğini seyretmek için bir araya gelir, elini bunun için cebine atardı. Toplanan paranın büyük kısmını da kazanan alırdı. Tom King yirmi yıl önce Woolloomoolloo Gouger ile karşılaştığında, rakibinin çenesinin Newcastle'daki maçta kırıldığını ve kaynayalı ancak dört ay geçtiğini biliyordu. Yine de yumruklarını yönelttiği o çeneyi nihayet dokuzuncu rauntta kırmayı başarmıştı ama Gouger'a garezi olduğu için değil, onu saf dışı bırakıp ödülün büyük kısmını kazanmanın en emin yolu olduğu için böyle yapmıştı. Zaten Gouger da Tom King böyle yaptığı için ona kin gütmüş değildi. Bu oyun böyleydi; ikisi de bu oyunu böyle bilir ve böyle oynardı.

Tom King hayatta hiçbir zaman konuşmayı seven biri olmamıştı; şimdi pencerenin kenarında sessiz ve suratsız-

ca otururken de ellerine bakıyordu. İyice şişip irileşmiş damarları ellerinin üstünde açık bir şekilde belli oluyor, ezilip hırpalanmış, şekli bozulmuş parmak eklemleriyse hangi amaçla kullanılmış olduklarını iyice ortaya koyuyordu. Tom King bir adamın hayatının atardamarlarının hayatına bağlı olduğu duymuş değildi ama yine de o kocaman, şişik damarların ne demek olduğunu gayet iyi biliyordu. Kalbi o damarlar aracılığıyla en üst düzey basınçla çok fazla kan pompalamıştı. Ama artık iş görmüyorlardı. Damarlarının esnekliğini tepe tepe kullanmış, onlar şişip gerilince kendi dayanıklılığı da geçip gitmişti. Şimdilerde hemen yoruluyordu. Artık yirmi rauntluk zorlu maçlar yapacak, çekiç gibi vurup kıskaç gibi tutacak, gongdan gonga çılgınlar gibi dövüşecek, şiddetli yumruk kombinasyonlarını art arda dizecek, rakibi tarafından halatlara çarpıldıktan sonra kendisi de onu halatlara çarpacak, en hızlı ve şiddetli yumruklarınıysa son rauntta, yirminci rauntta peş peşe atıp bütün seyirciyi ayağa kaldırarak avazları çıktığınca bağırtacak, rakibine saldıracak, vuracak, kaçacak, sağanak gibi yumruk savurup karşılığında sağanak gibi gelen yumruklara dayanacak durumda ve vefalı kalbi, bütün bu zaman zarfında elverişli damarlarından akın akın kan pompalayacak vaziyette değildi. O zamanlar şişen damarları daima tekrar inerdi ama tam olarak değil; ilk başlarda sezilmeyecek ölçüde olmak üzere her seferinde öncekinden bir gıdım daha şişik olarak dönerdi eski hallerine. Damarlarına ve hırpalanmış parmaklarına bakarken bir anda gençliğindeki mükemmel halleri, ilk parmak ekleminin "Dehşet Galli" diye de bilinen Benny Jones'un kafasında parçalanmadan önceki vaziyeti geldi gözlerinin önüne.

Sonra açlığın etkisini tekrar hissetmeye başladı.

Dev yumruklarını sıkıp ağzına gelen küfrü bastırarak, "Vay anasını, bir dilim biftek bile yiyemeyeceğiz demek!" diye homurdandı yüksek sesle.

Karısı özür dilercesine, "Burke'e de Sawley'e de gittim," dedi.

"Vermediler demek..."

"Yarım penim bile yoktu. Burke dedi ki..." Sesi titriyordu kadının.

"Devam et bakayım! Ne dedi?"

"Bu akşam Sandel'in seni yeneceğini, oysa senin bir zamanlar nasıl büyük galibiyetler aldığını düşünüyormuş."

Tom King homurdandı ama bir şey demedi. Gençliğinde sahip olduğu bul teriyer cinsi köpeğine ve ona nasıl sürekli biftek yedirdiğini aklından geçirmekle meşguldü. Burke tam bin bifteklik veresiye açmıştı ona. Ama onlar, o zamanlardı. Artık o zamanlar geçip gitmişti. Tom King yaşlanıyordu ve ikinci sınıf kulüplerde dövüşen yaşlıların, tutarı ne olursa olsun herhangi bir harcamasını bakkalın defterine yazdırmak gibi bir umudu olamazdı.

Sabahleyin, biftek yeme arzusuyla uyanmıştı ve bu arzusunu hâlâ doyurabilmiş değildi. Bu maça doğru dürüst hazırlanamamıştı. O yıl Avustralya'da kuraklık olmuş, herkes çok zorluk çekmiş, en basit gündelik işleri bile bulmak büyük mesele haline gelmişti. Tom'un idman ortağı olmadığı gibi en iyi şekilde beslenmek şöyle dursun, yeterli gıdayı bulamadığı bile oluyordu. İş bulduğunda birkaç gün amelelik yapmış, bacaklarını şekle şemale sokmak için sabahları erken saatlerde Domain'in[1] çevresinde koşmuştu. İdman ortağı olmadan, beslenmesi gereken bir karısı ve iki çocuğu varken ne kadar zordu antrenman yapmak... Sandel ile maça çıkacağı belli ol-

duğunda bakkalın kendisine tanıdığı veresiyede çok küçük bir artış olmuştu. Gayety Kulüp'ün[2] kâtibi ona, yenilecek boksörün alacağı para olan üç poundu avans olarak ödemiş, ancak fazlasını vermeye yanaşmamıştı. O yıl kurak geçmeseydi ve onlar da zor durumda olmasalardı çok daha fazlasını verebilecek olan eski arkadaşlarından arada sırada birkaç şilin borç almayı başarmıştı. Evet, bu gerçeği gizlemenin hiç faydası yoktu, yeterince idman yapamamıştı. Çok daha iyi beslenmeli ve kafaya takacağı hiçbir derdi olmamalıydı. Ayrıca insan kırk yaşındayken, yirmi yaşındaki haline göre daha zor forma giriyordu.

"Lizzie, saat kaç?" diye sordu.

Karısı koridoru geçip saate baktıktan sonra geldi.

"Sekize çeyrek var."

"İlk maç birkaç dakikaya başlar. Sadece deneme maçı olacak. Sonra Dealer Wells ile Gridley dört raunt dövüşecek, onun ardından da Starlight ile bir denizci arasında on rauntluk bir karşılaşma olacak. Bir saatten önce bana sıra gelmez."

On dakikalık sessizliğin ardından ayağa kalktı.

"Lizzie, gerçek şu ki iyi hazırlanamadım."

Şapkasını alıp kapıya yöneldi. Karısına öpücük vermedi, zaten dışarı çıkarken onu hiç öpmezdi ama bu akşam kadın onu öpmek isteyip kollarını boynuna dolayınca öne doğru eğilmek zorunda kaldı. Adamın koca cüssesi karşısında kadın küçücük kalmıştı.

"İyi şanslar Tom," dedi. "Kazanman lazım."

"Aynen, kazanmam lazım," diye tekrarladı adam. "Başka çare yok. Kazanmam lazım."

Kadın iyice sokulup sıkıca sarılırken adam candan davranmaya çaba göstererek güldü. Kadının omzunun üstünden bakışlarını az eşyalı odalarında gezdirdi. Ki-

rasını zamanında ödeyemediği bu evle karısı ve çocukları, şu dünyada sahip olduğu her şeydi. Şimdi de eşiyle yavrularına et getirmek için oradan ayrılıyor, ancak makinesinin başında zımparalanmaya giden modern çağ işçisinden farklı olarak bunu eski, ilkel, asil ve hayvani yöntemle yapıyor, eti dövüşerek elde etmek amacıyla karanlık bastıktan sonra dışarı çıkıyordu. "Kazanmam lazım," diye tekrar etti ama bu kez sesinde umutsuz bir ton seziliyordu. "Kazanırsam otuz pound[3] alırım ki bununla bütün borçlarımı ödediğim gibi geriye de bir sürü para kalır. Kaybedersem, zırnık yok; eve gelmek için tramvaya binecek bir peni bile alamam. Kaybedenin alacağı paranın tamamını avans çekmiştim. Elveda karıcım benim. Kazanırsam dosdoğru evdeyim."

Koridor boyunca giden kocasının ardından seslendi kadın: "Bekleyeceğim."

Gayety Kulüp'e kadar tam üç kilometre iki yüz metre tutan yolda yürürken geçmişteki bolluk günlerinde, New South Wales eyaletinin ağırsıklet şampiyonu olduğu zamanlarda maça arabayla gittiğini ve genellikle yanında bulunan sıkı destekçilerinin, sırf kendisiyle birlikte o arabaya binmek için yol parasını ödediklerini hatırladı. Tommy Burns ile o Yanki zenci Jack Johnson[4] ise otomobille gelirdi. Oysa şimdi kendisi yürüyordu! Herkesin bildiği gibi üç kilometrelik zorlu yürüyüş, bir maça hazırlanmak için en iyi yöntem değildi. Artık yaşlı bir adamdı ve dünya yaşlılara iyi davranmıyordu. Amelelik dışında hiçbir iş bulamıyordu ki, kırık burnu ve şişkin kulakları amelelikte bile zararına çalışıyordu. Bir meslek edinmiş olmayı isterken buldu kendini. Uzun vadede daha iyi olurdu. Ama kimse ona bunu söylememişti; gerçi içten içe biliyordu ki söyleselerdi de dinlemezdi. Her şey çok

kolaydı o zamanlar. Oluk oluk akan paralar, kendisine şan ve şöhret getiren heyecan dolu maçlar, maçlar arasında dinlenerek ve başıboş yaşanarak geçirilen günler, peşinde dolaşan hevesli pohpohçular, sırtını sıvazlayanlar, elini sıkanlar, sırf onunla beş dakika muhabbet etme ayrıcalığına kavuşmak için memnuniyetle içki ısmarlayan gösteriş düşkünü zenginler, tezahürat eden seyirciler, fırtına gibi estiği finaller, hakemin, "King kazandı!" diye bağırışı, ertesi gün gazetelerin spor sayfalarında yazan ismi...

Ne zamanlarmış... Oysa şimdi kendine özgü ağırkanlılığıyla uzun uzadıya düşünüp taşınması sonucu anlıyordu ki yendikleri hep yaşlı adamlarmış. Kendisi Gençlikmiş, yükseliyormuş; onlarsa Yaşlılıkmış, iniyorlarmış. Bu kadar kolay olmasına aslında hiç şaşmamalıymış: Onlar eskiden beri yaptıkları maçlardan ileri gelen şişmiş damarlarıyla, hırpalanmış parmak eklemleriyle, kemiklerinin bile içine kadar işlemiş yorgunluklarıyla oradalarmış. Rush-Cutters Koyu'ndaki maçta Yaşlı Stowsher Bill'i on sekizinci rauntta nakavt ettikten sonra adamcağızın soyunma odasında çocuk gibi ağladığını hatırladı. Belki zavallı o ayki kirasını ödeyememişti. Belki evde hanımı ve iki çocuğu vardı. Hatta belki de Bill'in canı, tam da maçın olduğu gün, feci halde bir dilim biftek çekmişti. Bill iyi bir maç çıkarmış ama fena dayak yemişti. Yirmi yıl önceki o akşam Stowsher Bill'in, şan şöhret ve para için dövüşen Tom King'den çok daha büyük bir ödül için mücadele ettiğini, ancak şu anda feleğin çemberinden kendisi de geçtikten sonra anlayabiliyordu. Adamcağızın maçtan sonra soyunma odasında ağlamasına şaşmamalıydı.

Bir adam kaç maç yapacaksa o sayı onun içindeydi ve o adam ancak o kadar maç yapabilirdi. Boksun demir

kuralı buydu. Birinin içinde tam yüz tane zorlu maç olabilir, ötekiyse sadece yirmi maç çıkarabilirdi; yapısına, dokularının kalitesine göre herkesin sabit bir maç sayısı vardı ve kişi o sayı kadar dövüşünce işi biterdi. Evet, Tom King'in içindeki maç sayısı çoğundan fazlaydı ve üstelik çekişmeli ve zorlu dövüşlerin, yani insanın kalbini ve ciğerlerini patlatan, atardamarlarının esnekliğini ortadan kaldıran, kaslarından Gençliğin o pürüzsüz yumuşaklığını çekip yerine kaskatı düğümler oluşturan, soğukkanlılığını ve dayanıklılığını alıp beynini ve kemiklerini aşırı gayretten, fazla yüklenmekten bitkin düşürecek şekilde yoran karşılaşmaların kendi payına düşeninden çok daha fazlasını yapmıştı. Evet, hepsinden daha iyisini yapmıştı. Karşısında dövüştüğü hiç kimse bugünlere gelememişti. Eski kuşağın son adamıydı. Onların hepsinin ringlerden silindiğine tanık olmuş, hatta bazılarının silinmesine kendisi de katkıda bulunmuştu.

Zamanında onu yaşlıların üstüne sürmüşler, o da tek tek onların işini bitirmiş, üstelik bir de yaşlı Stowsher Bill gibi soyunma odasında ağladıklarında yüzlerine karşı kahkahalarla gülmüştü. Şimdiyse yaşlı olan oydu ve gençleri onun üstüne sürüyorlardı. Sandel denen şu herif mesela. Yeni Zelanda'dan rekorlarla gelmişti. Ama Avustralya'da kimse onu tanımadığı için oğlanı yaşlı Tom King'in karşısına çıkarıyorlardı. Eğer Sandel iyi bir gösteri sunarsa daha iyi boksörlerle dövüştürüp daha fazla para kazandıracaklardı. Yani bundan sonrası onun bu akşam iyi bir maç çıkarmasına bağlıydı. Bu maçla birlikte para, şan, kariyer, her şeyi elde edebilirdi ve bu servete, bu şöhrete giden yolu kapatan bir ağaç kütüğü gibi karşısına, hepi topu otuz pound kazanıp kirasını ve bakkalın veresiyesini kapatmaktan başka elde edeceği bir şey

olmayan ak saçlı Tom King dikilmişti. Tom King böyle düşüncelere dalmış giderken vurdumduymaz gözlerinin önünde, harcanan kuvvete yönelik her türlü kısıtlamaya gülüp geçen, çevik kaslarla ipeksi bir cilde, asla yorulmayan ve hiçbir zaman tükenmeyen bir kalple ciğerlere sahip olan; kabına sığmaz, yenilmez, boyun eğmez; şan ve şöhretle dolu Gençliğin görüntüsü belirdi. Evet, Gençlik, Nemesis'ti,[5] cezalandırıcıydı. Yaşlıları yok eder ama burada kalmaz, bunu yaparken kendini de imha ederdi. Kendi atardamarlarını şişirir, kendi parmak eklemlerini parçalar ve sonunda sıra, kendisinin de Gençlik tarafından yok edilmesine gelirdi. Çünkü Gençlik her zaman gençtir. Sadece Yaşlılık yaşlanır.

Castlereagh Sokağı'na gelince sola dönüp üç blok yürüdükten sonra Gayety Kulüp'e vardı. Kapının oralarda takılan bir grup genç bitirim ona saygıyla yol açarken içlerinden biri ötekine şöyle diyordu: "Bu o! Tom King!"

İçeride, soyunma odasına giderken meraklı bakışlı, kurnaz suratlı genç bir adam olan kâtibe rastladı, el sıkıştılar.

"Nasılsın Tom?" diye halini sordu kâtip.

Yalan söylediğini, cebinde tek bir poundu olsa hemen o anda şöyle güzel bir dilim bifteğe vereceğini bile bile, "Turp gibiyim," cevabını verdi.

Arkasında yardımcılarıyla soyunma odasından çıkıp merdivenden inerek salonun ortasındaki kare ringe yöneldiğinde, bekleyen kalabalıktan bir selam ve alkış tufanı patladı. Büyük kısmının yüzü tanıdık gelmese de sağdan soldan yağan selamları aldı. Kendisi ringde ilk zafer tacını takarken bunların çoğu daha analarının karnından doğmamıştı. Yüksek platforma kolaylıkla sıçrayıp halatların arasından geçerek köşesine gitti ve katlanır

taburesine oturdu. Hakem Jack Ball gelip elini sıktı. Ball, on yıldan fazladır ringe dövüşmek için girmeyen, boks hayatı bitmiş bir eski boksördü. Hakem olarak onu görmekten memnun oldu Tom. İkisi de yaşlı adamlardı. Eğer Sandel'e karşı azıcık kuraldışı davranması icap ederse, Ball'un ses etmeyeceğine güvenebilirdi.

Genç ve hırslı ağırsıkletler birbiri ardına ringe gelip hakem tarafından seyirciye takdim edildi. Kimin kime meydan okuduğunu da onlar adına yine hakem dile getirdi.

"Kuzey Sidney'den Genç Pronto," diye anons etti, "bu maçın galibini yeneceğine elli pound koyuyor."

Seyirci alkışladı. Sandel halatların arasından sıçrayarak geçip köşesine oturduğunda seyirci yine alkışladı. Tom King ringin öbür köşesinden merakla ona baktı; ikisi birkaç dakika içinde sahip oldukları bütün güçle ötekini bayıltıp yere devirmeye çalışacakları acımasız bir savaşa tutuşacaklardı. Baktı ama fazla bir şey göremedi çünkü kendisi gibi Sandel'in de boks kıyafetinin üstünde pantolon ve süveter bulunuyordu. Rakibinin güçlü ve yakışıklı bir yüzü, o yüzün tepesinde onu taçlandıran kıvır kıvır dağınık sarı saçları, vücudunun ihtişamına işaret eden kaslı bir boynu vardı.

Genç Pronto önce bir köşeye, sonra ötekine giderek boksörlerin ellerini sıktıktan sonra ringden indi. Meydan okumalar devam ediyordu. O halatların arasından geçip bütün insanlığın önünde tüm gücü ve becerisiyle o maçı kazanana meydan okuduğunu haykıran, Gençlikti; adı sanı hiç bilinmeyen ama doymak bilmez olduğu çok iyi bilinen Gençlik. Birkaç yıl önce olsa, yenilmez olduğu altın çağlarında meydana gelse Tom King belki eğlenir, belki de usanırdı tüm bu ön hazırlıklardan. Ama

şimdi büyülenmişçesine oturuyor ve gözlerinin önünden Gençliğin görüntüsünü silip atamıyordu. Boks denilen bu oyunda her zaman halatların arasından hoplaya zıplaya geçerek ringe gelip gözdağı veren yükselen gençler ve daima onların karşısında inişe geçen yaşlılar olurdu. Gençler, yaşlıların bedenleri üstüne basarak çıkardı başarının basamaklarını. Sürekli gelirlerdi, Gençliğin bastırılamazlığıyla, karşısında direnilemezliğiyle daha çoğu, daha da çoğu gelir, bebeklerin büyüyüp kuvvet kazanarak yaşlıları aşağı çekerken başka bebeklerin de onların peşinden gelmesi ve zamanın sonuna kadar bunun böyle sürüp gitmesi demek olan ebedi Gençliğin, isteklerini mutlaka yerine getirecek ve hiçbir zaman ölmeyecek olan Gençliğin baskısını sürekli arkalarında hissederek, kendileri de birer yaşlı olup inişe geçene kadar, yaşlıları daima kenara iterlerdi.

Tom King basın bölümüne baktı ve *Sportsman*'den Morgan ile *Referee*'den Corbett'e başıyla selam verdi. Sonra da parmak eklemlerine sarılan şeritler başta olmak üzere yapılan işi ciddiyetle gözden geçiren Sandel'in köşe adamlarından birinin yakın gözetimi altında, eldivenlerini geçirip sıkıca bağlasınlar diye ellerini yardımcıları Sid Sullivan ile Charley Bates'e uzattı. Kendi yardımcılarından biri de aynı işi Sandel'in köşesinde yerine getiriyordu. Sandel'in pantolonu çıkarıldı, ayağa kalktı, üstündeki süveter de başının üstünden çekilip alındı. Tom King ona baktığında sağlam gövdeli, ipeksi beyaz bir tenin altında sessizce, pürüzsüzce ve canlıymışçasına aşağı yukarı kayan kaslarla dolu bir insan bedenine bürünmüş olan Gençliği gördü. Tüm o beden hayat kaynıyordu ve Tom King anlıyordu ki o hayatın tazeliği, Gençliğe bedelini ödeten ve geldiği zamanki kadar genç olmayarak

ringden ayrılmasına neden olan uzun dövüşlerde sızım sızım sızlayan gözeneklerden, henüz azıcık bile dışarı kaçmamıştır.

İki adam birbiriyle buluşmak üzere ilerlediler, gong vurup yardımcıları katlanır taburelerini alarak gürültüyle ringden ayrılırken, onlar eldiven tokuşturup hemen gardlarını aldılar. Ve anında sanki çelikten ve yaylardan yapılmış, hafifçe dokununca harekete geçen istinatlı tetiğe bağlanmış bir mekanizma gibi Sandel daldı, kaçtı, sonra bir daha daldı ve bu arada Tom King'in gözüne bir sol, kaburgasına bir sağ çaktı, başını eğip üstüne gelen yumruğu savuşturdu, hafif adımlarla dans ederek uzaklaştı, yine dans ederek tehditkâr biçimde yeniden yaklaştı. Hızlı ve zekiydi. Göz kamaştırıcı bir gösteriydi. Seyirci beğeniyle bağırdı. Ama King'in gözleri kamaşmadı. Çok maç yapmış, bu gençlerden çok görmüştü. O yumrukların ne olduğunu biliyordu; tehlike yaratmayacak kadar hızlı ve aceleciydiler. Demek ki Sandel daha en başından acele ediyordu. Bu da normaldi. Gençliğin yordamı buydu çünkü görkemini ve üstünlüğünü vahşi isyanlarla, azgın hücumlarla sarf eder, karşısına çıkanı kuvvetinin ve ihtirasının sınırsız ihtişamıyla ezerdi.

Baş döndürücü bir hücum kumaşına dokunmuş beyaz etten ve vuran kastan oluşan canlı bir mucizeye dönüşmüş, bir dalıp bir kaçan, orada, burada, her yerde olan, tez ayaklı, sabırsız yürekli Sandel, durmadan gidip gelerek bin gidiş geliş yapan bir atkı mekiği gibi kayıyor, uçuyor, atlıyor ve tüm bu kayışları, uçuşları, atlayışları, kendisiyle servet arasında duran Tom King'in imhasına odaklanıyordu. Tom King ise sebatla direniyordu. İşini biliyor, artık Gençliğe dahil olmadığı için Gençliği tanıyordu. Karşısındaki biraz istim kaybedene kadar

yapacak bir şey olmadığını düşündü ve kaçıyormuş gibi yapıp rakibin güçlü bir yumruğunun, kafasının tepesine isabet etmesini sağlamak üzere kasıtlı olarak eğilirken kendi kendine pis pis sırıttı. Kötü bir şeydi yaptığı ama boks denilen bu oyunun kurallarına kesinlikle uygundu. Herkes kendi parmak eklemlerine dikkat etmeliydi; eğer insan rakibinin kafasının tepesine vurmakta ısrarcıysa, günahı kendi boynunaydı. Tabii Tom King biraz daha fazla eğilip yumruğun hiç zarar görmeden vız diye geçip gitmesini de sağlayabilirdi ama ilk zamanlarındaki maçlarını hatırlamış, ilk parmak eklemini Dehşet Galli'nin kafasında nasıl paraladığı aklına gelmişti. O anda oyunu oynamaktan başka bir şey yapmıyordu. Biraz önceki eğilişiyle Sandel'in parmak eklemlerinden birinin katili olmuştu. Gerçi Sandel şimdi buna aldırmayacaktı. Muhteşem bir umursamazlıkla mücadelesine devam edecek, maç boyunca olabildiğince sert yumruklar atarak dövüşecekti. Bu uzun ring savaşlarının acısı sonradan sonraya çıkmaya başlayacak, o eklemine hayıflanacak, dönüp geçmişe baktığındaysa onu Tom King'in kafasında paralamış olduğunu hatırlayacaktı.

İlk raunt baştan sona Sandel'indi. Kasırga gibi hücumlarının süratiyle bütün salonu ayağa kaldırmıştı adam. Yumruk fırtınalarının altında bunalan Tom King ise hiçbir şey yapmamıştı. Doğru dürüst tek bir yumruk bile atmamış, dayaktan kaçınıp kendini korumak için rakibini bloke etmekle, eğilip bükülüp darbeleri savuşturmakla, karşısındakine sarılmakla yetinmişti. Arada sırada vuracakmış gibi fent yapmış, sıkı bir yumruk yediğinde başını iki yana sallamış, asla sıçramadan, hiçbir şekilde zıplamadan, tek zerre bile kuvvet harcamadan, sakin ve heyecansızca hareket etmişti. İhtiyatlı Yaşlılık

misillemeye cesaret etmeden önce Gençliğin öfkesinin Sandel tarafından köpürtülmesi ve o köpüklerin uçup gitmesi gerekiyordu. Tom King'in bütün hareketleri yavaş ve yöntemliydi; ağır hareket eden kalın gözkapaklı gözleri, uyanık değilmiş veya sersemlemiş gibi gösteriyordu onu. Oysa her şeyi görüyordu o gözler, ringlerde geçen yirmi küsur yıl içinde her şeyi görmek üzere terbiye olmuşlardı. Gelmekte olan bir yumruğun karşısında kırpışmayan, duraksamayan, serinkanlılıkla gören ve mesafeyi ölçen gözlerdi onlar.

İlk raundun sonundaki bir dakikalık arada bacakları iyice yayılmış halde, kolları halatların üstüne doğru açılarla yerleşmiş vaziyette arkasına yaslanıp köşesinde otururken, köşe adamlarının havluları tarafından kendisine doğu itilen havayı içine çekmek için karnı ve göğsü bütün açıklığı ve derinliğiyle kalkıp iniyordu. Gözleri kapalı vaziyette salonun seslerini dinliyor, birçok ağızdan yükselen, "Neden dövüşmüyorsun Tom?", "N'oldu, korktun mu yoksa?" bağırışlarını duyuyordu. Ön sırada oturan birinin, "Kasları tutulmuş," diye yorum yaptığını işitti. "Daha hızlı hareket edemez. Sandel üstüne bire iki pound."

Gong vurunca iki rakip köşelerinden hareket ettiler. Bir an önce tekrar başlamaya istekli olan Sandel aradaki mesafenin dörtte üçünü alırken Tom King ise daha kısa bir yol kat etmekten memnundu. Kuvvet tasarrufu taktiğine uygundu bu. İyi idman yapamamış, gıdasını yeterince alamamışsa tek tek her adım fark ederdi. Ayrıca ringe gelebilmek için üç kilometre yol yürümüştü o. İkinci raunt, birincinin tekrarı gibiydi; Sandel fırtına gibi saldırıyor ve kızgın seyirci Tom King'in neden dövüşmediğini sorup duruyordu. Sahte hücumlar ve yavaşça attığı

etkisiz birkaç yumruk dışında kaçmaktan, rakibine sarılmaktan, onu bloke etmekten başka bir şey yapmadı. Sandel hızlanmak isterken Tom King'in bilgeliği, ona ayak uydurmayı reddediyordu. Dışarı verdiği dayak yiyor görüntüsünün altında dokunaklı bir ah çekerek manalı manalı sırıttı ve kaslarının gücünü pamuklara sarıp bağrına basma taktiğine, sadece Yaşlılığın muktedir olduğu kıskançlıkla devam etti. Sandel Gençlikti, Gençliğin o cömert vazgeçişiyle kuvvetini boşa savuruyordu. Ringin generalliği, uzun ve sancılı dövüşlerden edinilmiş hikmetse Tom King'e aitti. Seyircinin çoğunluğu rakibinin Tom King'e kesin üstünlük sağladığını sanıyor ve Sandel'e koydukları bahsi bire üçe çıkarıyorlardı. Aralarda az da olsa akıllılar, Tom King'in eski zamanlarını bilenler de vardı ve kolay para kazanma fırsatı olarak gördükleri bu teklifleri değerlendiriyorlardı.

Üçüncü raunt da öncekiler gibi tek taraflı, her şeyi Sandel yapar, bütün yumrukları o atar vaziyette açıldı. Aradan yarım dakika ancak geçmişti ki kendine olan aşırı güveni yüzünden Sandel açık verdi. Tom King'in gözleri ve sağ kolu aynı anda çaktı. Onun ilk net yumruğuydu bu: Daha sert olsun diye kolunu büküp yay şekline getirerek attığı ve olduğu yerde yarım dönen vücudunun tüm ağırlığını yüklediği bir kroşe. Uyurmuş gibi görünen aslan, sanki şimşek gibi pençe atmıştı. Yumruğu çenesinin hemen yanına yiyen Sandel, iğdiş edilmiş bir boğa gibi yere yıkıldı. Seyircininse soluğu kesildi, hayret dolu bir saygıyla bezenmiş mırıltılar eşliğinde alkışlasın mı, alkışlamasın mı bilemedi. Kasları hiç de tutulmuş değildi adamın, yeri geldiğinde şahmerdan gibi vurabiliyordu.

Sandel sarsılmıştı. Yerde yuvarlanıp ayağa kalkmaya çalıştı ama ekibinden gelen tiz çığlıklar nedeniyle hakem

saymayı bitirene kadar kendini tuttu. Bir dizinin üstüne çökmüş durumda ve ayağa kalkmaya hazır vaziyette durup tepesindeki hakem kulağına doğru saniyeleri bağırırken bekledi. Dokuzuncu saniyede dövüşken bir tavırla ayağa fırlayınca karşısına geçen Tom King, yumruğun çenenin ucunun iki santim daha yakınına isabet etmemesi nedeniyle, hayıflanmak denen şey nedir, iyi bildi. Rakibini kısa yoldan nakavt etmiş olur, sonra da otuz poundu cebine koyup hanıma ve çocuklara götürürdü.

Raunt üç dakikası tamamlanana kadar sürdü; Sandel ilk kez rakibine karşı saygılı, King ise her zamanki gibi ağırkanlı ve uykulu bakışlıydı. Raundun sona ermek üzere olduğunu, köşe adamlarının halatların arasından içeri girmeye hazır vaziyette ringin kenarına sinmesinden anlayan King, rakibini kendi köşesine doğru çekti. Gong vurduğu anda kendisi altında hazır bulduğu tabureye otururken Sandel kendi köşesine kadar olan mesafeyi kat etmek için çaprazlamasına bütün ringi geçmek zorunda kaldı. Küçük bir şey olabilirdi ama zaten önemli olan da bu küçük şeylerin toplamıydı. Sandel kendisine göre daha fazla adım atmak zorunda kalmış, dolayısıyla hem o oranda enerji harcamış hem de çok değerli dinlenme dakikasının bir kısmını kaybetmişti. King bütün rauntlara başlarken köşesinde ağır ağır ayağa kalkıp aradaki mesafenin büyük kısmını rakibinin almasını sağlıyordu. Ve bütün rauntların sonunda rakibini dövüşerek kendi köşesine çekiyor, böylece hemen oturuyordu.

Tom King'in gücünü harcarken cimri, Sandel'inse müsrif davrandığı iki raunt daha geçti. Sandel'in oyunu hızlandırma çabası King'i rahatsız ediyordu çünkü üzerine sürüyle yağan yumrukların önemli bir kısmı yerini buluyordu. Ondan daha aktif bir dövüş isteyen seyirci-

ler arasındaki genç delifişeklerin her türlü yaygarasına rağmen yavaşlıktan ve kaçak dövüşmekten vazgeçmedi. Altıncı rauntta Sandel yine açık verdi, Tom King'in korkutucu sağı şimşek gibi tekrar çenesinde çaktı ve Sandel dokuza kadar bir daha saydırdı.

Yedinci rauntta Sandel'in o pembe dönemi geride kalmış, artık hayatının en zorlu boks tecrübesi olduğunu anladığı bu maçta o da durulup sakinlemişti. Tom King yaşlıydı ama şimdiye kadar rastladıklarından farklı bir yaşlıydı; asla pusulası şaşmayan, hatırı sayılır bir savunmaya sahip, tokmak etkisinde yumrukları olan, iki eliyle de nakavt edebilecek bir yaşlı. Gerçi Tom King o yumrukları fazla kullanmaya cesaret edemiyordu. Parmak eklemlerinin nasıl hırpalanmış olduğunu asla aklından çıkarmıyor, o eklemlerin maçın sonuna dek dayanmalarını istiyorsa her yumruğunu sayması gerektiğini iyi biliyordu. Köşesinde oturup rakibini izlerken, kendi bilgeliğiyle Sandel'in gençliğinin toplamının dünya ağırsıklet boks şampiyonu olabileceği gibi bir düşünce geldi aklına. Sandel bilgelikten yoksundu ve bunu elde etmesinin tek yolu, onu Gençliği pahasına satın almaktı; kendisiyse bilgeydi ama onu edinmek için Gençliğini harcamıştı.

King bildiği bütün numaraları kullandı. Rakibine sarılmak için hiçbir fırsatı kaçırmıyor, sarılmaların çoğunda omzunu onun kaburgalarına sıkıca bastırıyordu. Ring felsefesine göre omuz, rakibe verilen hasar açısından yumruk kadar etkili, harcanan güç açısındansa yumruktan çok daha tasarrufluydu. Ayrıca yine sarılmalarda King ağırlığını rakibinin üstüne bindiriyor ve oradan inmesine hiç de hevesli olmuyordu. Bu durum hakemin müdahalesini gerektiriyor, nasıl dinlenebileceğini henüz öğrenmemiş olan Sandel ise onları birbirinden zorla çe-

kip ayıran hakeme hep yardımcı oluyordu. Tüm ihtişamıyla uçuşan kollarını, canlıymış gibi kıvrılıp bükülen kaslarını kullanmaktan asla sakınmıyor, Tom King hızla gelip omzuyla kaburgalarına vurup sarılarak başını onun sol kolunun altında dinlenmeye alınca daima sağını kendi sırtına doğru savurup King'in arkadan çıkan yüzüne vurmaya çalışıyordu. Seyircinin büyük hayranlık duyduğu zekice bir darbeydi bu ama bir tehlikesi yoktu, yani onca kuvveti boşuna harcamış oluyordu. Ancak kuvvette kısıtlılık denilen şeyden haberi yoktu Sandel'in, yorulmak nedir, bilmiyordu; King ise pis pis sırıtıyor, bekasını kaçarak sağlıyordu.

Gövdesine inen şiddetli bir sağ yumruk, King'e cezasını vermiş gibi görünüyor ancak darbenin vücuda temas anının hemen öncesinde King'in sol eldiveninin ötekinin pazısına nasıl ustaca dokunduğu, en kıdemli izleyiciler dışında kimse tarafından takdir edilemiyordu. Doğru, darbe her seferinde iniyordu ama her seferinde pazıya o dokunuşla etkisi eksiliyordu. Dokuzuncu rauntta, aynı dakika içinde üç kez olmak üzere King, yay şekilli bükümlü sağ kroşesiyle rakibinin çenesini buldu ve Sandel'in o ağır bedeni, üç kez yerle yeksan oldu. Üç kezinde de cebine koyduğu dokuz saniyeler sayesinde ayağa kalktı Sandel; şaşırmış ve sarsılmıştı ama hâlâ kuvvet doluydu. Hızının çoğunu yitirmişti ve artık gücünü daha az israf ediyordu. Yine amansızca vuruşuyor ama elindeki esas varlığa, Gençliğe artık daha çok sarılıyordu. King'in esas varlığıysa deneyimdi. Zindeliği sönükleşip dinçliği donuklaştıkça onların yerine kurnazlığı, uzun dövüşlerinden peyda ettiği bilgeliği ve kuvvetini bir çoban gibi özenle gütmeyi geçirmişti. Gereksiz tek bir harekette bile bulunmamayı öğrenmekle kalmamış, gücünü çarçur

etmesi için rakibini nasıl ayartacağını da tedris etmişti. Ayağının, elinin, gövdesinin yanıltıcı bir ileri hareketiyle tekrar tekrar Sandel'in aklını çelip onu geriye sıçramaya, vücudunu sağa sola eğmeye veya karşıt bir eylemde bulunmaya zorluyordu. King dinleniyor ama Sandel'in bir an bile istirahat etmesine izin vermiyordu. Yaşlılığın stratejisi de buydu.

King onuncu raundun başlarında rakibinin ataklarını, onun yüzüne attığı sol direktlerle durdurmaya başlayınca artık tedbirli olmaya başlayan Sandel, solunu ileri süre-rek, sonra da onu çekip geniş bir hareketle karşısındaki kafanın yan tarafına sağ kroşesini indirerek cevap verdi. Yumruk ölümcül olamayacak kadar yüksekten gelmişti ama kendisine dokunduğu anda King, baygınlığın o eski, o tanıdık kara peçesinin zihnine indiğini bildi. Bir an boyunca, daha doğrusu bir anın çok daha küçük bir parçası süresince varoluşu durdu, bitti, sona erdi. O anda rakibinin ve arka planda onları izleyen beyaz yüzlerin kendi görüş alanının dışına çıktığını gördü; bir sonraki an rakibi ve yüzlerden oluşan arka plan tekrar yerine geldi. Sanki bir süredir uyuyorken gözlerini yeni açmış gibiydi ama bilinçsiz halde geçirmiş olduğu bu ara o denli mikroskobik, o kadar kısaydı ki yere düşmeye bile zaman bulamadı. Seyirci önce onun sendelediğini, dizlerinin boşaldığını, sonra da toparlanıp yanağını sol omzunun oluşturduğu sığınağın iyice derinlerine çektiğini gördü.

Sandel birkaç kez aynı yumruğu vurarak King'i yarı yarıya sersemlettikten sonra o da buna öyle bir savunma geliştirdi ki aynı zamanda bir karşı saldırıydı. Sol yumruğunu vuracakmış gibi yapıp yarım adım geriledi ve o anda sağının tüm gücüyle aparkatını bindirdi. Zamanlamasını son derece iyi yaptığı için, tam da kendini

savunmak üzere başını aşağı eğdiği zamana denk gelen yumruk suratının ortasına oturunca, Sandel havalandı, geriye doğru kıvrıldı ve başıyla omuzları üstüne yere vurdu. King onu aynı hale getirmeyi iki kez başardıktan sonra çekiç gibi yumruklarını hepten üzerine salıverip rakibini halatlara yapıştırdı. Biraz olsun dinlenme veya kendini toparlama fırsatı vermedi ona; yumruk üstüne yumruk çakarak bütün salonu ayağa kaldırdı, havayı kesintisiz alkış sesleriyle doldurdu. Ama Sandel'in gücü muhteşem, direnci olağanüstüydü; ayakları üzerinde durmaya devam etti. Aslında kesin nakavt olacak gibi görünüyordu, hatta salondaki polislerin amiri bile bu feci dayaktan rahatsız olup maçı durdurmak için ringin kenarında ayağa dikildi. Tam o sırada gong vurup raundun sonunu ilan edince Sandel sallana sallana köşesine gidip amire durumunun iyi, gücünün kuvvetinin yerinde olduğunu söyleyerek itiraz etti. Üstelik bir de bunu kanıtlamak için havada geriye doğru iki takla atınca amir bey vazgeçti.

Kendi köşesinde arkasına iyice yaslanmış, derin derin nefes alan Tom King ise büyük hayal kırıklığına uğramıştı. Eğer maç durdurulsaydı, zorunlu olarak kendisi de hakem kararıyla galip ilan edilecek, böylece ödül onun olacaktı. Malum, Sandel'in tersine şan şöhret veya kariyer için değil, otuz pound için dövüşüyordu. Şimdiyse Sandel bir dakika boyunca dinlenip toparlanacaktı.

Gençlik, gençliğini yapacaktır. King'in zihninde ışık gibi çakan bu özdeyiş, ona Stowsher Bill'in hakkından geldiği akşamı hatırlattı. Maçtan sonra kendisini içmeye götüren gösteriş düşkünü bokssever, omzunu pışpışlarken etmişti bu lafı. Gençlik, gençliğini yapacaktır! Ne kadar da haklıymış adam. Uzun zaman önceki o akşam

Gençlik, kendisiydi. Oysa bu akşam karşı köşede oturuyordu Gençlik. Kendisiyse o an itibariyle yarım saattir dövüşüyordu ve yaşlı bir adamdı. Sandel gibi dövüşseydi on beş dakika bile dayanamazdı. Asıl mesele şuydu ki, kendini toparlayamayacaktı. O şişmiş atardamarlar, fena halde zorlanmış o kalp, raunt aralarında kuvvetini toplamasına imkân vermeyecekti. Tekrar başlamak için kendinde yeterli gücü bulamayacaktı. O anda bile bacakları ağırlaşmış, katılaşmaya başlamıştı. Maça gelirken o üç kilometreyi yürümemeliydi. Tabii bir de sabahtan beri canının çektiği biftek vardı. Ona veresiye yapmayan kasaplara yönelik kocaman, korkunç bir nefret uyandı içinde. Yeterince yemeden boks karşılaşmasına çıkmak, yaşlı biri için çok zordu. Bir dilim biftek azıcık para tutar, en fazla birkaç peni ederdi, ama Tom King için bedeli tam otuz pounddu.

On birinci raundu başlatan gongun vurmasıyla birlikte Sandel, aslında olmadığı kadar diriymişçesine saldırarak şov yaptı. King neyin ne olduğunu gayet iyi biliyordu; boksun kendisi kadar eski bir blöftü bu yaptığı. Hücumdan kurtulmak için ona sarıldı, sonra ayrılıp Sandel'in gardını almasına izin verdi. Zaten King'in istediği de buydu. Yine soluyla vuracakmış gibi yaparak rakibinin başını eğip hamleden kaçmasını ve geniş bir yay hareketiyle yukarı yönlü bir kroşe savurmasını sağladı, sonra da yarım adım geri atıp suratına aparkatını oturtup Sandel'i yere çökertti. Bunun ardından dinlenmesine asla izin vermedi, kendisi de yedi ama halatlara yapıştırarak, kroşe dahil her çeşit yumruğu savurarak, kendisine sarıldığı zaman koparıp atarak, sarılmaya çalışırken yumruklayıp kurtularak, hatta Sandel düşecek gibi olduğunda bir eliyle kaldırıp ötekiyle yumruğu çakıp ayakta kalmasını

sağlayacak şekilde halatlara yapıştırarak çok daha feci bir kötek attı ona.

Salon çıldırmıştı; herkes King'i destekliyor, neredeyse seyircilerin hepsi, "Haydi Tom!", "Ye onu!", "İşini bitirdin Tom, hakladın herifi!" diye bağırıyordu. Fırtına gibi bir final olacaktı ki seyircinin uğruna para ödediği şey de buydu.

Yarım saattir gücünü saklayan Tom King, şimdi içinde kaldığını bildiği son büyük gayretle onu cömertçe harcıyordu. Ya şimdi ya da asla; tek şansıydı bu. Kuvveti hızla çekiliyordu ve bütün umudu, gücünün son kırıntıları da onu bırakmadan önce rakibini nakavt etmekti. Peş peşe vurmaya, karşısındakini son sınırlarına kadar zorlamaya devam ederken bir yandan da büyük bir sükûnetle yumruklarının ağırlığını ve karşı tarafa verdiği hasarın niteliğini değerlendirdikçe Sandel'in nakavt edilmesi ne kadar zor bir boksör olduğunu anladı. Aşırı bir güce ve dayanıklılığa sahipti ve bu, dokunulmamış bir kuvvet, Gençlikle birlikte gelen metanetti. Sandel, kesinlikle yükselecekti. İçinde vardı bu. Başarılı boksörler, yalnızca böylesine sağlam yapılı adamlardan çıkardı.

Sandel yalpalıyor, sallanıyordu ama Tom King'in de bacakları katılaşmıştı ve parmak eklemleri onu terk etmek üzereydi. Yine de kendini çelikledi, her biri zavallı ellerine feci ıstırap veren şiddetli yumruklar savurdu. Dayağı o yememesine rağmen karşısındaki kadar hızlı kaybediyordu gücünü. Attığı yumruklar yerini buluyordu ama artık arkalarında ağırlık yoktu ve o yumrukların her biri, iradesinin zorlu çabalarının sonucuydu. Bacakları kurşun gibiydi, onları sürüklediği artık görülebiliyordu; ve tabii bu belirtileri fark eden Sandel'in destekçileri, adamlarını teşvik etmek için bağırmaya başladı.

Bunun kışkırtmasıyla son bir gayrete geldi King. Peş peşe iki yumruk attı: Solu karın boşluğunun azıcık yukarısına, sağ direktiyse çeneye isabet etti. Çok sert yumruklar değildi ama Sandel öylesine zayıf ve sersemlemiş haldeydi ki yere düşüp titremeye başladı. Hakem yanına gidip o ölümcül saniyeleri kulağına doğru bağırmaya koyuldu. Eğer onuncu saniyeyi bağırana kadar kalkamazsa maçı kaybetmiş olacaktı. Salondan çıt çıkmıyordu. King, titreyen bacaklarıyla bekliyordu. O da feci sersemlemiş vaziyetteydi; gözlerinin önünde insanların suratlarından oluşan bir deniz sallanıp dalgalanıyor, hakemin saydığı saniyeler ta uzaklardan geliyordu kulağına. Yine de maçı kazanmış gibi görüyordu kendini. Rakibi kadar hasar gören birinin ayağa kalkabilmesi imkânsızdı.

Sadece Gençlik kalkabilirdi ve Sandel kalktı. Dördüncü saniyede yüzükoyun yuvarlanıp elleriyle körlemesine halatlara tutundu. Yedinci saniyede kendini çekip dizlerinin üstüne kalktığında, başı omuzlarının üstünde mecalsizce yuvarlanıyor gibiydi. Hakem, "Dokuz!" diye bağırdığı andaysa ayağa dikilmiş, sol koluyla yüzünü, sağ koluyla midesini korur halde, gardını almıştı. Hassas noktalarını bu şekilde korurken sarılıp biraz daha zaman kazanmak için King'e doğru yalpalayarak ilerledi.

O ayağa kalktığı anda King de tepesine bindi ama attığı iki yumruk, koruma görevi yapan kolların üstünde patlayarak etkisiz kaldı. Sonraki an Sandel ona sarılmış, umarsızca tutunuyor, hakemse ikisini birbirinden koparmaya uğraşıyordu. King bu çabasında hakeme yardımcı olarak kendini rakibinden zorla sıyırdı. Gençliğin hızla toparlandığını, ancak bu toparlanmayı engelleyebilirse Sandel'in işini bitirebileceğini biliyordu. Şöyle tek bir sıkı yumruk yeterdi. Sandel artık onundu, kesindi bu. On-

dan daha bilgece hamleler yapmış, daha iyi dövüşmüş ve daha çok puan almıştı. Sallanarak ondan ayrılan Sandel, bozguna uğramakla ayakta kalmak arasındaki hassas çizginin tam ortasındaydı. Tek bir sıkı yumruk onu devirip yere yıkar ve işini bitirirdi. İşte Tom King tam o an, ışık gibi çakan yakıcı öfkesiyle bir dilim bifteği hatırladı ve atması gereken o yumruğun arkasına o bifteği de yükleyebilmiş olmayı diledi. Bütün gücünü topladı ama çıkardığı yumruk ne gerektiği kadar süratli ne de şiddetli oldu. Sandel sallandı ama düşmedi, sendeleye sendeleye gerileyip halatlara tutundu ve ayakta kaldı. King de sendeleyerek peşinden gitti, bileşenlerine ayrılıyormuşçasına hissettiği ani ve şiddetli acı içinde bir yumruk daha attı. Ama vücudu artık onu terk etmişti. Kalan tek şey, tam tükenmişlik halini gölgeleyen ve giderek sönmekte olan savaşan zihniydi. Sandel'in çenesini hedef alan yumruğu, omzundan yukarı çıkamadı bile. O yumruğun daha yukarı çıkmasını irade etmiş ama yorgun kasları bu istence uymamıştı. Üstelik kendi darbesinin şiddeti nedeniyle Tom King de geriye doğru yalpaladı, neredeyse düşecekti. Bir kez daha denedi. Bu sefer tamamen ıskaladı ve mutlak tükenmişlik haliyle Sandel'in bulunduğu noktaya doğru yere kapaklanmak üzereyken, kurtulmak için ona sarıldı.

Kendini ondan kurtarmaya çalışmadı. Varını yoğunu harcamıştı. Geriye bir şey kalmamış, bitmişti artık. Ve Gençlik, gençliğini yapacaktı. Ona sarılırken bile Sandel'in giderek gücünü toparladığını hissedebiliyordu. Hakem ikisini ayırmayı başardığında, Gençliğin nasıl toparlandığını hemen orada, kendi gözleriyle gördü. Anbean güçleniyordu Sandel. İlkin zayıf ve isabetsiz olan yumrukları giderek güçlendi, yerini bulmaya başladı.

Tom King bulanık gözleriyle eldivenin içindeki bir yumruğun çenesine doğru geldiğini gördüğü zaman araya kolunu sokarak kendini savunmak istedi. Tehlikeyi görmüş ve karşı harekete geçmeyi irade etmiş ama kolu fazlasıyla ağır kalmıştı. Sanki tonlarca kurşun yüklüydü. Kendi kendine kalkamıyordu o uzvu, ruhunun yardımıyla kaldırmaya uğraşıyordu. Derken eldivenin içindeki o yumruk yerini buldu. Elektrik kıvılcımının çakmasına benzer ani ve keskin bir çıtırtı hissettiği anda karanlık bir örtü tarafından sarmalandı.

Gözlerini açtığında köşesindeydi. Seyircinin, Bondi Plajı'nın[6] köpüklü dalgalarının sesi gibi kükrediğini duydu. Birisi beyin köküne doğru ıslak bir sünger bastırıyor, Sid Sullivan da serinlesin diye yüzüne ve göğsüne soğuk su sıçratıyordu. Eldivenleri çıkarılmıştı. Sandel üstüne eğilmiş, elini sıkıyordu. Kendisini söndüren adama garezi yoktu King'in, o da onun elini sıktı, hatta öyle içten sıktı ki iyice hırpalanmış parmak eklemleri sızım sızım sızladı. Sonra Sandel ringin ortasına ilerleyince seyirci, onun Genç Pronto'nun meydan okumasını kabul edip bir de üstüne bahsi yüz pounda çıkarmasını dinlemek için sesini kıstı. Yardımcıları üzerinden akan suları silip yüzünü kurular ve onu ringden ayrılmaya hazır hale getirirken King de ilgisizce olanları izliyordu. Açtı. Her zamanki gibi insanın içini kemiren açlıklardan değildi bu, midesinin en derinlerinden gelen ve kendini bütün vücuduna duyuran büyük bir dermansızlık, bir çarpıntıydı. Maçta Sandel'in bozguna uğramakla ayakta kalmak arasındaki kıl payı dengede sallanıp sendelediği anı hatırladı. Aah ah, o bir dilim biftek, işi bitirecekti! Son yumruğu indirmeyi başaramamış ve maçı kaybetmişti. Hep o bir dilim biftek yüzündendi.

Halatların arasından geçerken köşe adamları ona yarım yamalak destek olmak istedi. Ellerinden kurtuldu, eğilerek aradan yardımsız geçti, hantalca yere atladı ve kendisine zorla yol açan yardımcılarının hemen arkasından, insanlarla dolu orta koridordan aşağı yürüdü. Soyunma odasından ayrılıp sokağa çıkmak için salonun girişinden geçerken bir genç ona döndü.

"Herifin tam işini bitirmek üzereyken neden indirmedin?"

"Cehennem ol!" deyip yanından geçti, merdivenlerden sokağa indi.

Köşedeki mekânın ardına kadar açık olan kapısından ışıkları ve gülümseyen kadın garsonları gördü, farklı farklı seslerin maçı tartıştığını, paraların zenginliği çağrıştıran bir sesle bar tezgâhının üstünde çıngırdadığını duydu. İçeriden biri onu davet etti. Bir an duraksadı, sonra daveti reddedip yoluna gitti.

Cebinde bir peni bile yoktu ve eve kadar olan üç kilometrelik mesafe gözünde büyüyordu. Gerçekten de yaşlanıyordu. Domain Parkı'nın oradan geçerken aniden bir banka oturdu; evde hanımın kendisini ve maçın sonucunu beklediği aklına gelince canı sıkılmıştı. Bütün nakavtlardan bin beter, başa çıkması neredeyse olanaksız bir şey gibi geldi bu ona.

Zayıftı, acı duyuyordu; ezilmiş parmak eklemlerinin sızısı, amelelik işi bulsa bile kazmanın sapını tutabilecek veya eline kürek alabilecek hale gelene kadar en az bir hafta geçmesi gerektiğini söylüyordu. Midesinin derinlerinden gelen açlığın çarpıntısı çok rahatsız ediciydi. İçinde bulunduğu sefalet iyice üstüne çökünce gözleri hiç alışık olmadığı şekilde nemlendi. Yüzünü elleriyle kapattı ve hıçkıra hıçkıra ağlamaya başladı. Stowsher Bill'i ve

yıllar önceki o akşam ona nasıl davrandığını hatırladı. Zavallı Stowsher Bill! Soyunma odasında neden ağladığını işte şimdi anlayabiliyordu.

Meksikalı

I

Onun öyküsünü kimse bilmezdi, en başta da örgüttekiler... O, örgütün "küçük gizemi", "büyük vatanseveri" idi ve gelmekte olan Meksika Devrimi için kendi yordamınca en az onlar kadar çalıştı. Bunu anlamakta çok geç kaldılar çünkü örgütte kimse ondan hoşlanmadı. Onların o kalabalık, meşgul merkezine yolu ilk düştüğü günden itibaren hepsi onun ajanlık yapacağından, Diaz'ın* gizli servisi tarafından satın alınmış maşalardan biri olduğundan şüphelendiler. Yoldaşların pek çoğu ABD'deki sivil ve askeri hapishanelere dağıtılmıştı; zincire vurulmuş olan diğerleriyse kerpiç bir duvarın önünde sıralanıp kurşuna dizilmek üzere, tam da o sıralarda sınırdan geçiriliyordu.**

Delikanlı ilk bakışta onların üzerinde olumlu bir etki bırakmamıştı. Oğlan çocuğu gibiydi. On sekizinden bü-

* İktidarı ele geçirdiği 1876 yılından itibaren otuz beş yıl boyunca Meksika'yı demir yumrukla yöneten diktatör, General Porfirio Diaz. (ç.n.)

** ABD'ye kaçan Meksikalı devrimcilerden üçünün, Meksika hükümetinin isteği üzerine iade edilmesi olayından bahsediliyor. (ç.n.)

yük olamayacağı gibi yaşına göre iri de sayılmazdı. Adının Felipe Rivera olduğunu ve Devrim uğruna çalışmak istediğini beyan etti.[1] Ne fazladan edilmiş bir kelime ne ek bir açıklama; hepsi bu kadardı. Orada öylece dikilip bekledi. Dudaklarında bir tebessüm, gözlerinde dostça bir ifade yoktu. O iriyarı, atak Paulino Vera'yı içten içe bir titreme aldı. Ciddi, esrarengiz, korkutucu bir olay vardı karşılarında. Delikanlının kara gözlerinde yılanlarınkine benzer, zehirli bir şey vardı. Sanki muazzam ve yoğun bir acıyla yanıyor, soğuk ateşler gibi parlıyorlardı. O ateşler devrimcilerin yüzlerinden küçük Bayan Sethby'nin gayretkeşlikle üzerinde çalıştığı daktiloya çevrildi. Gözleri kadının üzerinde bir andan fazla durmadı ama aynı anda tesadüfen ona bakan Bayan Sethby, işini bırakmasına neden olan, tanımlayamadıkları o şeyi hissetti. Sonrasında da nerede kaldığını bulmak için yazmakta olduğu mektubu tekrar okuması gerekti.

Paulino Vera gözlerinde soru işaretiyle Arellano ile Ramos'a, onlar da ona ve birbirlerine baktılar. Bakışlarına kuşkunun getirdiği bir kararsızlık yuvalanmıştı. Şu incecik oğlan, Bilinmez'di ve Bilinmez'in tüm tehditlerini bünyesinde barındırıyordu. Diaz'a ve diktatörlüğüne duydukları en şiddetli nefrette bile dürüst ve sıradan vatanseverlerden farklı olmayan böyle dürüst ve sıradan devrimcilerin aklının havsalasının eremeyeceği şeydi; tanınamaz, tanımlanamaz, anlaşılamaz olandı. Ne olduğunu bilemedikleri bambaşka bir şey duruyordu karşılarında. Aralarındaki en güdüsel davranan, en atak kişi olan Vera ortaya atıldı.

"Demek öyle," dedi serinkanlılıkla. "Demek Devrim uğruna çalışmak istiyorsun. Önce şu ceketini çıkar bakalım. Şuraya as. Peşimden gel de kovalarla bezler nerede

duruyor, sana göstereyim. Yerler çok kirlenmiş. Bu odanın yerlerini, sonra da diğer odaların yerlerini iyice ovacaksın. Tükürük hokkaları da boşaltılıp temizlenecek. Sonra da camlar silinecek."

Delikanlı sordu: "Devrim için mi?"

"Devrim için," diye cevap verdi Vera.

Rivera hepsine soğuk bir kuşkuyla baktı, sonra da paltosunu çıkarmaya başladı.

"Tamamdır."

Hepsi o kadar. Günlerce kendisine verilen işi yapmak, silmek, süpürmek, temizlemek için gelip gitti. Sobaların içindeki külleri boşaltıyor, odun kömür taşıyor, aralarındaki en çalışkan kişi bile gelip masasına oturmadan önce ateşi yakmış oluyordu.

Bir gün sordu: "Gece burada kalabilir miyim?"

Ahaa! İşte Diaz'ın eli kendini gösteriyordu! Örgütün mekânında kalmak demek, onun sırlarını bilmek, isim listelerine, Meksika'daki yoldaşların adreslerine de ulaşmak demekti. İsteğini reddettiler ve Rivera bir daha asla bu konuyu açmadı. Gecelerini nerede geçirdiğini, ne yiyip ne içtiğini bilmiyorlardı. Bir keresinde Arrellano ona birkaç dolar vermek istedi. Rivera başıyla reddetti. Vera da yanlarına gelip ısrarcı olunca, "Ben bu işleri Devrim uğruna yapıyorum," dedi.

Modern çağda devrim yapmak para ister; örgüt de hep bunun baskısı altındaydı. Yoldaşlar açlık çekmelerine rağmen bütün güçleriyle çalışıyor, en uzun gün bile onlara göz açıp kapayana kadar geçmiş gibi geliyor, ama yine de Devrimin sadece birkaç dolarla batacak ya da çıkacakmış gibi göründüğü dönemler yaşıyorlardı. Bir keresinde, kiralarını iki ay geciktirip mülk sahibi tarafından dışarı atılmakla tehdit edildiklerinde, ilk kez olmak

üzere getirip May Sethby'nin masasına altmış altı dolar[2] bırakan kişi, ucuz, kötü, yırtık pırtık giysiler içindeki temizlikçi çocuk Felipe Rivera'dan başkası değildi. Sonra başka kezler de oldu. Sürekli tıkırdayan daktilolarda yazılıp çıkmış üç yüz mektup (yardım istekleri, emekçi örgütlerine giden eylem talepleri, gazete editörlerine yönelik haber tekzipleri, devrimcilerin ABD mahkemelerinde gördüğü keyfi muameleye yönelik protestolar) orada öylece yatıyor, postaya verilmeyi bekliyordu. Vera'nın babadan kalma, altın, eski usul çalar cep saati zaten gitmişti. Aynı şekilde May Sethby'nin parmağındaki altın yüzük de çoktan yoklara karışmıştı. Umarsız durumdalardı. Ramos ile Arrellano umutsuz halde uzun bıyıklarını çekiştiriyorlardı. O mektuplar mutlaka yerlerine ulaşmalıydı ama postane veresiye pul vermiyordu. Şapkasını başına koyup dışarı çıkan yine Rivera idi. Geri döndüğünde May Sethby'nin masasına bin tane iki sentlik pul bıraktı.

Vera yoldaşlarına, "Merak ediyorum, acaba bunun suyu Diaz'ın lanet olası altınlarından mı geliyor?" dedi.

Yoldaşlar kaşlarını kaldırdılar ve bir karara varamadılar. Devrimin temizlikçisi Felipe Rivera ise gerektiğinde örgütün kullanımına altın ve gümüş dolarları sunmaya devam etti.

Tüm bunlara karşın bir türlü delikanlıyı sevemiyorlardı. Onu anlayamıyorlardı. Tarzı onlarınkine hiç benzemiyordu. Güven vermiyordu. Tüm yoklama çabalarını püskürtmüştü oğlan. Genç de olduğundan onu sorgulayacak cüreti bulamıyorlardı kendilerinde.

Arrellano, "Bilemiyorum, muhtemelen muhteşem ve yalnız bir can, bilemiyorum," diyordu çaresizce.

Ramos, "O bir insan değil," şeklinde konuşuyordu.

May Sethby, "Ruhu körelmiş onun," fikrindeydi. "İçini yakmışlar, yumuşaklığı, neşeyi çekip almışlar ondan. Ölülere benziyor ama insanı korkutacak kadar da canlı."

Vera'nın düşüncesiyse, "Cehenneme girip de çıkmış biri o," idi. "Yolu cehennemden geçmişler, kimselere benzemez. Halbuki o daha küçücük bir oğlancık."

Yine de bir türlü sevemediler delikanlıyı. Hiçbir zaman konuşmaz, hiçbir şey sormaz, hiçbir öneride bulunmazdı. Devrimden bahseden konuşmalar ısınıp ateşlendikçe, soğuk soğuk yanan kapkara gözleri hariç ifadesiz yüzüyle, sanki ölüymüşçesine, öylece durup onları dinlerdi. Parlak buzdan yapılma birer delgi gibi içe işleyen, telaşlandırıp rahatsız eden gözleri yüzden yüze, konuşandan konuşana dolaşırdı.

Vera, May Sethby'e, "O ajan değil," diye içini açtı. "Bir vatansever. Bak buraya yazıyorum, içimizdeki en büyük vatansever. Onu zerre kadar tanımıyorum ama biliyorum, buramda, yüreğimde ve aklımda hissediyorum."

"Aksi biri," dedi o da.

Vera, omuzlarını silkerek, "Biliyorum," diye cevap verdi. "O gözleriyle bana da çok baktı. Sevmiyor, korkutuyorlar, vahşi bir kaplanın gözlerine benziyorlar. Diyelim ki davamıza ihanet ettiğim ortaya çıktı, eminim anında öldürür beni. Kalp yok oğlanda. Çelik gibi acımasız, buz gibi soğuk ve keskin. İnsanın ıssız dağ başında donarak öldüğü kış gecesinde şavkıyan ay ışığına benziyor. Diaz'dan da, bütün o katillerinden de korkum yoktur ama bu oğlan yok mu, işte o beni korkutuyor. Hakikaten öyle. Ondan korkuyorum. Ölümün soluğu o."

Böyle dedi ama ilk kez Rivera'ya güvenmeleri için diğerlerini ikna eden de Vera oldu. Los Angeles ile Baja

California* arasındaki bağlantı kesilmişti. Üç yoldaşlarına kendi mezarları kazdırılmış, sonra da vurulup içine atılmıştı. Diğer iki yoldaşları ise Los Angeles'ta hapisteydi. Meksikalı Federallerin komutanı Juan Alvarado canavarın tekiydi. Tüm planlarını bozmuştu. Baja California'daki aktif devrimcilere ve sempatizanlara ulaşamıyorlardı.

Genç Rivera'ya talimatlarını verip güneye yolladılar. Döndüğünde bağlantı tekrar sağlanmış, Juan Alvarado ise ölmüştü. Göğsünde sapına kadar saplanmış bir bıçakla yatağında ölü bulunmuştu. Rivera'ya verilen talimatlar içinde böyle bir şey yoktu ama örgüttekiler onun nasıl davranabileceğini tahmin ediyorlardı. Bir şey sormadılar. O da bir şey demedi. Örgüt üyeleri birbirine baktılar ve belli bir varsayımda bulundular.

"Size ne dedim... Diaz bu oğlandan, bir adamdan korkması gerektiğinden daha fazla korkmalı. Affetmez o. Tanrının eli," diye konuştu Vera.

May Sethby tarafından ifade edilen ve diğerleri tarafından sezilen aksilik, fiziksel kanıtlarla da ispatlanıyordu. Arada yarılmış dudağıyla, morarmış çenesiyle, şişmiş kulağıyla gelirdi delikanlı. Belli ki yemeğini yiyip gecelerini geçirdiği, parasını kazandığı dış dünyadaki bir yerlerde sürekli kavga ediyor, onların bilmediği tarzda davranıyordu. Zamanla haftalık olarak yayımladıkları küçük devrimci gazetenin sayfasını dizmeye başladı. Ancak parmak eklemlerinin ezilip hırpalandığı, başparmağının incinip hareketsiz kaldığı, o ya da bu kolunun hareketsiz biçimde yanında sarktığı ve bütün bunlarla beraber söze dökmediği bir acıyla suratının düştüğü günlerde hurufat dizemezdi.[3]

---

* Meksika'nın batıda Pasifik Denizi'ne, kuzeyde ABD sınırına kadar uzanan eyaleti. (ç.n.)

Arrellano, "Hayta," dedi.

Ramos, "Batakhanelerde düşüp kalkıyor," yorumunda bulundu.

Vera ise, "İyi de o parayı nasıl kazanıyor?" sorusunu sordu. "Biraz önce öğrendiğime göre kâğıt faturasını o ödemiş, yani yüz kırk doları."

May Sethby, "Bazen ortadan yok olur. Ve hiçbir açıklama yapmaz," diye konuştu.

Ramos, "Peşine adam takalım," önerisinde bulundu.

"O adam ben olmak istemem," dedi Vera. "Ancak toprağa verirken bir daha görebilirsiniz yüzümü. Feci tutkulu bir delikanlı bu. Tanrının bile tutkusuyla arasına girmesine izin vermez."

"Onun karşısında kendimi çocuk gibi hissediyorum," itirafında bulundu Ramos.

"Bana göre gücün kendisi o, yabaninin, vahşi kurdun, ısırmak için sıçrayan engerek yılanının, sokan çıyanın ta kendisi," dedi Arrellano.

"O, Devrimin insan suretine bürünmüş halidir. Devrimin ateşi ve ruhudur. Hiç bağırmayan, sessizce katleden doymak bilmez intikam çığlığıdır. Gecenin en sakin saatinde eyleme geçen yok edici melektir," diye konuştu Vera.

"Ardından gözyaşı dökebileceğim biri o. Kimsesi yok. Tüm insanlardan nefret ediyor. Bize katlanıyor çünkü onun arzusunun gerçekleşmesinin yolu biziz. O ise yalnız... yapayalnız." May Sethby'nin sesi küçük bir hıçkırıkla kırıldı; gözlerinde bir loşluk vardı.

Rivera'nın nerelerde neler yaptığı gerçek bir gizemdi. Bazen bir hafta boyunca ortalıkta görünmezdi. Bir keresinde bir ay yoklara karışmıştı. Bu yok oluşlar her zaman, en ufak tezahüratta bulunmaksızın, hiç ses etmek-

sizin dönüşüyle ve May Sethby'nin masasına bıraktığı altın dolarlarla taçlanırdı. Sonra günler ve aylar boyunca bütün vaktini örgütle birlikte geçirirdi. Ardından yine düzensiz dönemler boyunca, her gün öğleye doğru çıkıp akşamüstüne kadar ortalıkta görünmezdi. Öyle günlerde sabah erkenden gelir, gece geç saatlere kadar kalırdı. Şişmiş parmak eklemleriyle veya yeni yarılmış ve henüz kanaması durmamış dudağıyla gece yarılarında hurufat dizerken, Arrellano'nun onu görmüşlüğü vardı.

II

Krizli günler yaklaşıyordu, Devrimin örgüte güvenip güvenemeyeceğinin belirleneceği günler. Örgüt baskı altındaydı. Paraya duydukları ihtiyaç her zamankinden çok, para bulmak her zamankinden zordu. Vatanseverler son sentlerine kadar vermişler, artık verecek bir şeyleri kalmamıştı. Meksika'dan firar etmiş borç köleleri* olan demiryolu kısım postasının işçileri, azıcık ücretlerinin yarısını onlara veriyorlardı. Ama yetmiyordu, daha fazla para lazımdı. Yürek burucu, entrikalar kurucu, alttan ince ince oyucu zorlu çalışmalarla geçen yılların hasat zamanı yaklaşıyordu. Gayri vakit erişmişti. Devrim hassas dengedeydi. Bir kez daha davransalar, son bir destansı çaba gösterseler, sallana titreye de olsa, terazide zafer ağır basacaktı. Ülkelerini iyi tanırlardı. Devrim bir kez başladı mı, sonrasında kendi ayaklarıyla yürürdü.

* Meksika'da serflik kaldırıldıktan sonra çeşitli yöntemlerle büyük çiftliklerin sahiplerine borçlandırılarak bir tür köle gibi çalıştırılan köylüler. Fırsatını bulduklarında ABD'nin güney eyaletlerine kaçarlardı. (ç.n.)

Diaz'ın kurduğu tüm o makine iskambilden yapılma bir kule gibi yıkılırdı. Sınır bölgesi ayaklanmaya hazırdı. Yanındaki yüz IWW üyesiyle birlikte bir Yanki, sınırı geçip Baja California'nın fethine girişmek için talimat bekliyordu.[4] Ama silaha ihtiyaç vardı. Zaten Pasifik'ten ta Atlantik kıyısına kadar örgüt kiminle irtibattaysa, hepsinin silaha ihtiyacı vardı: Sırf serüven yaşamak isteyen maceraperestlere, paralı askerlere,[5] haydutlara, hoşnutsuz Amerikalı sendikacılara, sosyalistlere, anarşistlere, belalı tiplere, Meksikalı sürgünlere, borç köleliğinden kaçmış köylülere, Colorado ve Coeur d'Alene'deki hücrelerinde kırbaçlanmalarının hıncını silahla almak için bilenen madencilere;[6] yani şu çılgın, şu karmakarışık modern dünyanın asi ruhlu tüm döküntülerine, tüm süprüntülerine lazımdı silah... Bitmek tükenmek bilmez, ebedi çığlıktı; silah ve cephane, cephane ve silah.

Birbirine benzemez, sıfırı tüketmiş, intikam hisleriyle dolu bu kitleyi sınırın öbür yanına atabildikleri anda Devrim başlamış olacaktı. Gümrük binası ve ülkenin kuzey giriş kapıları hemen ele geçecekti. Diaz direnemez, ordularının ağırlığını onlara karşı sevk edemezdi çünkü güneyi tutması gerekiyordu. Buna rağmen isyan ateşi yine güneyden yayılacaktı. İnsanlar ayaklanacaktı. Şehirler birer birer düşecekti. Eyaletler sıra sıra çökecekti. En sonunda da Devrimin muzaffer orduları her yandan gelip Mexico City'yi, Diaz'ın son kalesini ele geçirecekti.

Ama işte bütün bunlar için para lazımdı. Silahları kullanacak sabırsız ve acilci adamları vardı. Silahların satış ve teslimatını yapacak tüccarları da tanıyorlardı. Öte yandan, Devrim toprağını işlemek için bunca çalışmak, örgütü tüketmişti. Son dolarlarını harcamış, son kaynaklarını, yani kendisi de aç olan son vatanseveri bile ku-

rutana kadar sağmışlardı ama buna karşın kalkıştıkları büyük macerada terazi hâlâ ortadaydı. Silah ve cephane! Düzensiz taburların silahlandırılması lazımdı. Ama nasıl? Ramos devletin el koyduğu çiftliğinin yasını tutuyordu. Arrellano savurgan gençliğine gözyaşı döküyordu. May Sethby ise geçmişte daha tasarruflu davransalar acaba bugün durum farklı olur muydu diye kafa yoruyordu.

"Meksika'nın özgürlüğünün, insanın elinin kiri birkaç bin dolara bağlı olmasını düşünmek..." diye konuştu Paulino Vera.

Hepsinin yüzünde umutsuz bir ifade vardı. Son umutları olan, davaya yenilerde kazanılan Jose Amarillo onlara para sözü vermiş ama Chihuahua'daki *hacienda*'sında* tutuklanıp kendi ahırının duvarının önünde kurşuna dizilmişti. Haberi yeni almışlardı.

Dizüstü çökmüş, yerleri ovan Rivera, kirlenmiş sabunlu suyun benek benek köpükler bıraktığı çıplak kollarıyla yaptığı fırçalama işini bırakıp başını kaldırdı.

"Beş bin dolar yeter mi?" diye sordu.

Hepsi şaşkınlık içinde ona döndü. Vera başıyla onaylayıp yutkundu. Dile getiremiyordu ama o anda içi büyük bir inançla dolmuştu.

Rivera, "Silahları sipariş edin," dedi ve ardından da o ana kadar ondan duydukları en uzun sözleri ağzından çıkarmak gibi bir kabahat işledi. "Vakit dar. Üç hafta içinde size o beş bin doları getiririm. Her şey yolunda. Savaşanlar, havanın ısındığını görecek. Elimden ancak bu kadarı gelir."

Vera içindeki inançla mücadele ediyordu. İnanılmaz bir şeydi. Devrim denilen oyuna başladı başlayalı o kadar

---

* İçinde köylülerin yaşadığı, mülk sahibinin malikânesinin bulunduğu, ortalama büyüklüğü onlarca hektar olan büyük Meksika çiftliği. (ç.n.)

çok umudu paramparça olmuştu ki... Devrimin yırtık pırtık giysiler içindeki şu temizlikçisine bir yandan inanıyor, ama bir yandan da inanmaya cesaret edemiyordu.

"Delisin sen," dedi ona.

"Üç hafta," dedi Rivera, "silahları sipariş edin."

Ayağa kalktı, gömleğinin kollarını indirdi, ceketini giydi.

"Siparişi verin," dedi. "Haydi ben gittim."

III

Onca telaştan, koşuşturmadan, nice telefonlaşmadan, küfürleşmeden sonra Kelly'nin ofisinde bir akşam toplantısı yapılıyordu. Adamın işleri başından aşkındı ve şansı yaver gitmiyordu. Billy Carthey ile bir maç ayarlayıp Danny Ward'ı ta New York'tan getirtmiş ve maça üç hafta kalmıştı ama iki gün önce spor yazarlarından özenle gizledikleri bir şey olmuş, Carthey feci sakatlanmıştı ve o zamandan beri yatıyordu. Yerini alacak kimse de yoktu. Doğuda her yere telefon yağdıran Kelly gerekli şartları taşıyan bütün hafifsıkletlere ulaşmıştı ancak hepsi de sözleşmelerle ve tarihlerle bağlıydı. Şimdi yeniden bir umut doğmuştu ama zayıf bir umuttu bu.

Bir araya gelir gelmez Rivera'ya bir bakış atan Kelly, "Sende de iyi cesaret varmış ha..." dedi.

Rivera'nın gözlerinde habis bir nefret ışıldarken yüzü lakaytlığını koruyordu.

Ağzından çıkan tek laf, "Ward'ı yenerim ben," oldu.

"Nereden biliyorsun? Hiç onu dövüşürken izledin mi?"

Rivera başıyla hayır dedi.

"İki gözü kapalıyken bile tek eliyle seni doğduğuna pişman eder be."

Rivera omuz silkti.

Organizatör, "Buna diyecek bir şeyin yok mu?" diye hırladı.

"Onu yenerim."

"Söyle bakalım sen şimdiye kadar kiminle dövüştün?" diye sordu Michael Kelly. Organizatörün kardeşi Michael, Yellowstone Salonu'nu işletiyor ve orada yaptırdığı boks maçlarından güzel para kazanıyordu.

Rivera onu uzun, keskin ve cevapsız bir bakışla ödüllendirdi.

Organizatörün sekreteri olan canlı genç, herkesin duyabileceği bir şekilde alayla güldü.

Düşmanca sessizliği Kelly bozdu: "Roberts'ı tanırsın. Buraya çağırttım. Birazdan gelir. Oturup bekleyelim ama sana şöyle bir bakan hiç şans vermez. Seyircinin karşısına boksör diye aylağın tekini çıkaramam. Ring kenarındaki sıraların fiyatı on beş dolar, biliyorsun."

Roberts geldiğinde kafasının hafiften iyi olduğu belliydi. Uzun boylu, zayıf, yavaş hareket eden biriydi; konuşması da yürüyüşü gibi ağır, sakin ve mülayimdi.

Kelly doğrudan konuya girdi.

"Bana bak Roberts, bu küçük Meksikalı'yı ben buldum diye şişinip dursun. Biliyorsun Carthey'in kolu kırıldı. Bu küçük tabansızın, onun yerini alabileceğini üfürecek mangal gibi yüreği var. Sen ne dersin?"

"Yapar," diye yavaş yavaş geldi cevap, "dövüşür."

"Şimdi bunun Ward'ı yenebileceğini de söylersin sen."

Roberts meseleyi kafasında ölçüp biçti.

"Hayır, bunu söylemem. Ward birinci sınıf boksördür, ringlerin generalidir. Ama Rivera'yı öyle kolay ko-

lay yutamaz. Rivera'yı tanırım. Kimse onu sinirlendirip tepesini attıramaz. Adamın vücudunda sinir diye bir şey varsa ben bulamadım. Ayrıca iki eliyle de dövüşür. Her pozisyonda nakavtlık yumruklar çıkarabilir."

"İşin o tarafını boş ver sen. Asıl nasıl şov yapar, bana onu söyle. Hayatın boyunca nice boksörler çalıştırıp eğittin. Senin kararın kabulümdür. Seyirciye parasının karşılığını verebilir mi?"

"Kesinlikle verir. Daha da iyisi, Ward'ı feci sıkıntıya sokar. Sen bu oğlanı bilmezsin. Ben bilirim. Onu ben keşfettim. Hiç sinirlenmez. Tam bir şeytandır o. Biri onu sorarsa Oz Büyücüsü* olduğunu söyle gitsin. Yerel bir yetenek olarak yapacağı şovla Ward'ın tüylerini diken diken edeceği gibi hepinizi de ayağa dikecektir. Ward'ı yener mi, yenemez mi bilemem ama öyle bir şov yapar ki hepiniz şampiyonluk sırasının ona geldiğini anlarsınız."

"Tamamdır," diyen Kelly sekreterine döndü. "Ward'ı ara. Dikkate değer birini bulursam bana uğramasını söylemiştim. Hemen karşıda, Yellowstone'da hayranlarına gövde gösterisi yapıyor.

Sonra antrenöre döndü. "Bir içki?"

Roberts uzun bardağındaki viski sodasını yudumlarken içini döküverdi.

"Bu delikanlıyı nasıl keşfettiğimi sana hiç anlatmadım. Prayne'yi, Delaney ile yapacağı maça hazırlıyordum. Prayne hırtın tekiydi. Merhametin zerresi yoktu herifte. Zalimce davrandığı için antrenman ortağını kestim, sonra da onunla çalışacak kimseyi bulamadım. O sı-

---

* *Oz Büyücüsü* adlı ünlü çocuk kitabının ve filminin en önemli karakterlerinden. Fırtına yüzünden büyülü bir diyara düşen Dorothy adlı küçük kıza yardım eder ve güçlerini kullanarak onun evine dönmesini sağlar. (ç.n.)

ralarda etrafımızda dolaşan ve açlıktan kırılan bu küçük Meksikalı'ya gözüm ilişti. Umutsuz vaziyetteydim. Onu aldım, ellerine eldivenleri geçirip ringe çıkardım. Ham deriden daha sağlamdı ama zayıftı. Boks alfabesinin ilk harfini bile bilmiyordu. Prayne bunu lime lime etti. Ama bu, iki korkunç raunt boyunca dayandı, sonra da bayıldı. O da açlıktan ha, başka bir şeyden değil... Feci dayak yemişti ama. Tanınmayacak haldeydi. Ona yarım dolar para verdim ve mükellef bir yemek yedirdim. Kurt gibi mideye indirişini görecektin. Belli ki birkaç gündür ağzına tek lokma koymamıştı. Artık bir daha yüzünü görmeyiz diyordum. Ama ertesi gün, yarım dolar ve mükellef bir yemek için bütün kasları tutulmuş vaziyette, acılar içinde çıkageldi. Zaman içinde giderek daha iyi dövüşmeye başladı. Boks için doğmuş biridir o, insanın inanamayacağı ölçüde sağlamdır. Kalpsizdir. Buz gibidir. Onu tanıdığımdan beri on kelimeyi bir araya getirdiğini görmüş değilim. Başını eğer, işine bakar."

Sekreter, "Onu görmüştüm," dedi. "Senin yanında çok çalıştı."

"Bütün büyük hafifsıkletler onunla antrenman yapmıştır," diye cevap verdi Roberts. "O da hepsinden bir şey öğrendi. Onlardan bazılarını dövebileceğini gördüm. Ama aklı bu işte değildi. Galiba boksu hiç sevmedi. Davranışlarından öyle anlaşılıyor."

Kelly, "Son birkaç aydır küçük kulüplerde birileriyle dövüşüp duruyor," dedi.

"Öyle. Bunu neden yapıyor, anlamış değilim. Sanki birden boksa merak salmış gibi. Acelesi varmışçasına bütün yerel hafifsıkletleri hızla temize havale etti. Para istiyor gibiydi, hayli de kazandı ama üstünden başından hiç belli olmuyor. Tuhaf biridir. Ne yapar, ne eder, kimse

bilmez. Vaktini nerelerde geçirir, kimse duymaz. Benimle çalışırken de öyleydi, her gün işi bittiği anda kaybolur, günün çoğunda da ortalıkta görünmezdi. Bazen birkaç haftalığına yok olurdu. Bir de kimsenin lafını dinlemez. Onun menajerliğini yapmayı başaran biri çıkarsa servete konar ama bizimki kabul etmez. Siz onu bir de maçın koşullarını görüşürken göreceksiniz, nakit paraya acayip asılır..."

Tam bu noktada Danny Ward geldi. Ne gelişti ama... Yanında menajeri ve antrenörüyle, herkesin gönlünü kazanmaya yönelik bir sevimlilik esintisi, bir güler yüz fırtınası gibi girdi içeri. Oraya selam buraya sabah, ona bir espri buna iki surat ve herkese birer tebessüm veya gülüş. Tarzı böyleydi adamın. Ama samimiyeti yarımdı. İyi bir aktördü ve dünyayı kazanma oyunundaki en değerli varlığının güler yüzü olduğunu anlamıştı. O yüzün altındaysa hesapçı, soğukkanlı bir boksör ve işadamı vardı. Kalanı maskeydi. Onu tanıyanların veya onunla iş yapanların dediğine göre konu paraya gelince kaplan kesilirdi. Parayla ilgili bütün görüşmelerde kesinlikle o da bulunurdu, hatta bazılarına göre yanındaki menajer, onun sözcüsü olmak dışında bir iş yapmazdı.

Rivera'nın tarzıysa tamamen farklıydı. Damarlarında dolaşan İspanyol ve Kızılderili kanıyla sessiz ve sabit vaziyette bir köşede oturur, teker teker insanların yüzlerini gezen kapkara bakışlarıyla her şeyi kafasına nakşederdi.

Danny, "Demek bu," diyerek önerilen rakibi tartan bir bakışla baştan aşağı süzdü. "Ne var ne yok dostum?"

Gözleri zehir gibi yanan Rivera edilen lafı duyduğuna dair belirti vermedi. Zaten gringoların* hiçbirinden

* Gringo: (İsp.) Beyaz tenli yabancı, el. Meksika'da ABD'liler için kullanılır. (ç.n.)

hoşlanmazdı ama bundan, kendisi için bile alışılmadık bir hızla nefret etmişti.

Danny yalandan, "Ey tanrım!" diye protestoda bulundu organizatöre. "Bir sağır-dilsizle dövüşmemi beklemiyorsun, değil mi?" Kahkahalar dindikten sonra bir espri daha yaptı. "O kadar aramadan sonra en iyisi olarak bunu bulduysan Los Angeles kurudu demektir. Hangi anaokulundan bulup çıkardın bunu?"

Roberts savunmaya geçti. "Sağlam çocuktur Danny, bak ben söylüyorum. Göründüğü kadar kolay lokma değildir."

Kelly de, "Üstelik salonun yarısı satıldı," diye ricacı oldu. "Onu kabul etmen lazım Danny. Elimizden bundan fazlası gelmiyor."

Danny, Rivera'ya umursamayan ve pek övücü olmayan bir bakış daha attıktan sonra bir of çekti.

"Tahminimce kolay maç olacak. Yeter ki patlamasın."

Roberts homurdandı.

Danny'nin menajeri, "Aman dikkatli ol," diye onu uyardı. "İsimsiz bir aylağın aradan sıyrılıp şansını mahvetmesi riskine girmemek lazım."

"Tamam, tamam, dikkatli olacağım," diyerek gülümsedi Danny. "Sevgili seyircilerimiz mutlu olsun diye maçın başından sonuna kadar ona bakıcılık yaparım. Kelly, on beş raunt yeter mi? Sonra da onu bir güzel uyuturuz, ne dersin?"

"İşimizi görür. Yeter ki gerçekçi olsun."

"O zaman biraz da iş konuşalım," dedikten sonra Danny durup kafadan bir hesap yaptı. "Elbette Carthey'de olduğu gibi gişenin yüzde altmış beşi boksörlerin. Bu tutar şimdi farklı bölüşülecek. Seksen bana uyar." Menajerine döndü. "Tamam mı?"

Menajer başıyla onayladı.

Kelly, "Peki, sen anladın mı?" diye Rivera'ya sordu.

Rivera başıyla hayır dedi.

Kelly, "Şimdi bak, şöyle olacak," diye açıklamaya girişti. "Bu maçın ödülü, gişe gelirinin yüzde altmış beşi. Seni kimse tanımıyor, bir ismin, şöhretin yok. Ödülün seninle Danny arasındaki paylaşımında sen yüzde yirmi, o yüzde seksen alacaksınız. Adil bir anlaşma bu, değil mi Roberts?"

"Gayet adil Rivera," dedi Roberts. "Anlıyorsun değil mi, senin daha bir namın yok ya."

Rivera, "Gişenin yüzde altmış beşi ne kadar eder?" diye sordu.

Danny açıklama yapmak için araya girerek, "Beş bin dolar eder, hatta belki sekiz bin dolara kadar çıkar," dedi. "Yaklaşık o kadar. Senin payın da bin dolarla bin altı yüz dolar arasında olur. Benim gibi bir şöhretten dayak yemek için gayet iyi para. Ne dersin?"

Rivera bundan sonra ettiği lafla hepsinin soluklarını kesti. "Kazanan hepsini alır," diye kestirip attı.

Ortama bir ölüm sessizliği çöktü.

Danny'nin menajeri, "Bir çocuktan şekerini almak kadar kolay olacak," dedi.

Danny olmaz anlamında salladı başını.

"Uzun süredir boks yapıyorum," diye açıklamaya girişti. "Hakeme, buradaki hâziruna hiçbir lafım yok. Bahis oyunlarından, kimi zaman yapılan üçkâğıtlardan falan da bahsetmiyorum. Diyeceğim şu ki boks, benim gibi bir boksör için sefil bir iştir. Ben güven içinde oynamak isterim. Nereden bileceğiz, ya kolum kırılırsa? Veya fark ettirmeden bana uyuşturucu yuttururlarsa?" Ciddiyetle başını salladı. "Kazansam da kaybetsem de yüzde seksenimi isterim. Tamam mı Meksikalı?"

Rivera başıyla hayır dedi.

Danny patladı. Konu parayla ilgili olduğu için kaplan kesiliyordu.

"Bana bak seni küçük pis Meksikalı! Şimdi alırım seni ayağımın altına."

Roberts ağır ağır vücudunu ikisinin arasına soktu.

Rivera, "Kazanan hepsini alır," dedi asık suratıyla.

"Peki neden böyle yapıyorsun?" diye sordu Danny.

Cevabını doğrudan aldı. "Seni yenerim."

Danny omzundan ceketini sıyırmaya başladı. Ama menajerinin bildiği gibi oyundu bu. O ceket hiçbir zaman çıkmadı ve Danny oradakilerin kendisini yatıştırmasına izin verdi. Herkes onun yanındaydı. Rivera öteki tarafta yalnız kalmıştı.

"Bana bak seni küçük pislik," diye bu kez Kelly başladı. "Sen bir hiçsin. Son birkaç aydır yaptıklarını biliyoruz, gidip oradaki buradaki ufak yerel boksörleri haklıyormuşsun. Danny ise klas boksördür. Bundan sonraki maçında şampiyonluk için dövüşecek. Ama seni kimse tanımaz. Los Angeles'ta adını duyan olmamıştır."

"Duyacaklar," dedi Rivera, omuz silkerek. "Bu maçtan sonra."

"Yani hakikaten beni yenebileceğini düşünüyor musun?" diye sordu Danny.

Rivera başıyla onayladı.

Kelly, "Yapma ama biraz mantıklı ol, reklamları düşünsene," diye ricacı oldu.

Rivera'nın cevabı, "Bana para lazım," idi.

Danny, "Bin yıl dövüşsek benden beş kuruş kazanamazsın bak," dedi.

"O zaman elini tutan ne?" diye tersledi Rivera onu. "Madem bu kadar kolay bir para, neden uzanıp almıyorsun?"

"Ulan aldım gitti be!" dedi Danny ani bir inançla. "Ringde seni geberteceğim lan. Benimle böyle dalga geçersin ha... Sözleşmeyi hazırla Kelly. Kazanan hepsini alır. Bütün gazetelere haber ver. Bunun bir intikam maçı olacağını da söyle onlara. Şu velede dersini bir verelim bakalım."

Kelly'nin sekreteri yazmaya koyulduğu anda Danny durdurdu.

"Durun bakalım!" deyip Rivera'ya döndü.

"Tartı?"

"Ringe çıkarken," diye cevabını aldı.

"O kadar da uzun boylu değil velet. Eğer kazanan hepsini alırsa tartı da sabah saat onda olur."

"Kazanan hepsini alacak mı?"

Danny başıyla evet dedi. Anlaştılar. Böylece Danny gücünün dorukta olduğu kiloda ringe çıkabilecekti.

"Tartı sabah onda," dedi Rivera.

Sekreterin kalemi kâğıdın üstündeki hareketine devam etti.

Roberts, "Bu, iki küsur kilo demektir," diye Rivera'ya dert yandı. "Bunu kabul etmeyecektin. Maçı işte burada kaybetmiş oldun. Şimdi Danny kesin seni marizleyecektir. Boğa gibi güçlü olacak. Çok aptallık ettin. Cehenneme düşmüş bir çiy damlası kadar bile şansın kalmadı."

Rivera'nın cevabı orantılı nefret içeren bir bakıştı. Bütün gringoların en zararsızı olarak gördüğü bu gringoyu bile adam yerine koymuyordu.

IV

Rivera'nın ringe çıktığı doğru dürüst fark edilmedi bile... Sağdaki soldaki birkaç cılız alkıştan başka onu selamlayan bir ses duyulmadı. Seyirci ona inanmıyordu. Kurban edilmek üzere Büyük Danny'nin önüne atılmış bir kuzuydu o. Ayrıca seyirciler hayal kırıklığına uğramıştı. Danny Ward ile Billy Carthey arasında heyecanlı bir maç izleyeceklerini umarken karşılarına çıkan bu sefil veledi sineye çekmek zorunda kalmışlardı. Danny'nin üstüne ikiye bir, hatta üçe bir oynayarak yapılan bu değişikliği onaylamadıklarını göstermişlerdi. Seyircinin parası neredeyse yüreği de oradadır.

Meksikalı köşesinde oturdu ve bekledi. Dakikalar yavaş ilerliyordu. Danny onu bekletiyordu. Eski bir numaraydı ama genç ve deneyimsiz boksörler üzerinde her zaman etkili olurdu. Orada öylesine oturup kendi düşünceleriyle ve tütün kokan ilgisiz bir seyirci topluluğuyla baş başa kalınca korkmaya başlarlardı. Ancak numara bu kez işe yaramadı. Roberts haklıydı. Rivera'nın asabı bozulmuyordu. Ötekilerden daha iyi bir vücut koordinasyonuna, daha güçlü ve daha sağlam sinirlere sahip olduğu için bu gerilimi yaşamıyordu. Köşesindeki peşin yenilgi atmosferi bile onu etkilemiyordu. Onunla uğraşanlar gringolar ve yabancılardı. Ayrıca o korkanlar üçüncü beşinci sınıf oyunculardı, yumruk oyununun onursuz, etkisiz, kirli döküntüleriydi. Kendi köşelerinin kaybeden köşe olacağı duygusunun kesinliğiyle tir tir titrerlerdi.

Örümcek Hagerty, "Dikkatli ol bak," diye uyardı Rivera'yı. Örümcek, yardımcılarının başındaki adamdı. "Dayanabildiğin kadar dayan. Kelly'nin talimatı böyle. Dayanamazsan yarın gazetelerde zevksiz bir maç oldu-

ğunu, Los Angeles'ta boksun iki paralık edildiğini yazacaklar."

Her şey ona karşıydı. Ama Rivera'nın umurunda değildi. Para için dövüşmek aşağılık bir şeydi ona göre. Lanet olası gringoların nefret edilesi oyunuydu. Antrenman sahasında yumruklanacak adam olmayı kabul ederek bu işe başlamıştı çünkü açlık çekiyordu. Mükemmelen boks yapabilecek bir yapıya sahip olmasının anlamı yoktu. Bokstan nefret ediyordu. Örgütle tanışana kadar hiç para için dövüşmemiş ve hiç bu kadar kolay para kazanmamıştı. Sevmediği işi yapıp da başarılı olduğunu gören ilk insanoğlu kendisi değildi ya...

Rakibini tahlil etmedi. Bildiği tek şey, bu maçı kazanması gerektiğiydi. Başka bir sonuç mümkün değildi. Onu bu inanca getiren şeyler, kalabalık salonun hayal edebileceğinden çok daha derin güçlerdi. Danny Ward para için, paranın ona sağlayacağı kolay hayat için dövüşüyordu. Oysa Rivera'nın uğruna dövüştüğü şeyler onun beynini yakıyor, ringin ona ayrılan köşesinde yalnız başına oturmuş numaracı rakibini beklerken tamamen açık gözlerinin önünden başından geçenlere dair alev alev, korkunç görüntüler akıyor ve Rivera, yaşadığı andaki kadar berrak görüyordu o görüntüleri.

Rio Blanco'nun su kuvvetiyle çalışan beyaz duvarlı fabrikalarını görüyordu. Açlıktan iskelete dönmüş, beti benzi atmış altı bin işçiyi ve on sent yevmiye için uzun mesailer yapan yedi sekiz yaşındaki küçük çocukları görüyordu. Canlı cenazeye dönmüş, ölüler gibi sararıp solmuş halde ortalıkta dolaşan boya odası çalışanlarını görüyordu. Ölümünden bir yıl önce babasının o boya odasına "intihar çukuru" dediğini hatırladı. Evlerinin küçük avlusunu, annesinin yemek pişirdiğini, evi derle-

yip toplamak için çalışıp didindiğini ama kendisini sevip okşayacak vakti de bulduğunu gördü. Babasını gördü sonra; iriyarı, pala bıyıklı, geniş omuzlu, diğer bütün erkeklerden daha sevecen, herkesi seven ve muhabbetle dolup taşan kocaman bir gönlü olduğu için herkese verdiği sevginin ardından evin avlusunun bir köşesinde kendi başına oynayan bu küçük oğlancıkla annesine de verecek bol bol sevgisi kalan adamı. O zamanlar adı Felipe Rivera değildi. Annesi ve babası gibi Fernandez soyadını taşıyordu. Adına da Juan diyorlardı. İsmini sonradan kendisi değiştirmişti çünkü Fernandez'in, polis amirleri, parti liderleri ve Rurales* reisleri tarafından nefret edilen bir isim olduğunu görmüştü.

Hey gidi kocaman, sağlam, candan Joaquin Fernandez! Rivera'nın zihninden akan görüntülerde ne de büyük yer tutuyordu. Gerçi Rivera zamanında onu anlayamamıştı ama şimdi, geçmişe dönüp baktığında artık kavrayabiliyordu. O küçücük matbaada hurufat dizdiğini veya karmakarışık masanın üzerinde bitmek bilmez aceleci ve gergin satırlar karaladığını görebiliyordu. Sanki kötü işler yaparlarmış gibi karanlık saatlerde gizli gizli gelen işçilerle buluşup saatler boyunca konuştukları ve küçük *muchaco*'nun, köşesinde yatarken her zaman uykuya dalmadığı başka akşamlar da geçiyordu gözlerinin önünden.

Örümcek Hagerty'nin sanki uzaktan gelirmiş gibi duyduğu sesi şöyle diyordu ona: "Maçın başında öyle kolayca nakavt falan olmak yok. Talimat böyle. Dayağını yiyeceksin, ekmeğini hakkıyla kazanacaksın."

---

* Resmi ismi Guardia Rural. Meksika'da 1861 yılında kurulan ve milislerden oluşan atlı jandarma kuvveti. Diktatör Diaz'ın en etkin baskı aracı. (ç.n.)

On dakika geçmiş olmasına karşın Rivera hâlâ köşesinde oturuyordu. Belli ki numarasını iyice abartan Danny'den, henüz herhangi bir iz yoktu ortada.

Rivera'nın zihniyse gözlerinin önünden akan başka görüntülerle yanmaya devam ediyordu. Grev, daha doğrusu Puebla'da greve giden arkadaşlarına yardım ettikleri için Rio Blanco'daki işçilere uygulanan lokavt. Çektikleri açlık; böğürtlen, kuşüzümü, çeşitli kökler ve bitkiler toplamak için tepelere yaptıkları seferler ve bulduklarının tümünü yedikten sonra hepsinin karın ağrısından kıvranması. Sonrası kâbus; şirket kantininin önündeki meydan, açlık çeken binlerce işçi, General Rosalio Martinez komutasındaki askerlerle onların ölüm saçan ve işçilerin hoşa gitmeyen tutumları kendi kanlarında tekrar tekrar yıkanırken ölüm saçmaya asla ara vermeyecekmiş gibi görünen tüfekleri. Ve o gece! Körfezdeki köpekbalıklarına yem edilmek üzere, katledilenlerin cesetleriyle tepeleme dolu vaziyette Veracruz'a doğru yola çıkan o düz arabaları gördü. Tüyler ürpertici ceset yığınları üzerinde sürünerek annesiyle babasını aramış ve üstleri başları parçalanmış, vücutları ezilmiş, yaralanmış, paramparça olmuş halde bulmuştu. Annesini özellikle hatırlıyordu: Vücudu onlarca cesedin altında ezilirken yüzü dışarı doğru çıkmıştı. Sonra Porfirio Diaz'ın askerlerinin tüfekleri yine takırdamış, Rivera yine yere düşmüş ve dağlarda avcıların kovaladığı çakallar gibi sinsice oradan sıvışmıştı.[7]

Kulağına yoğun bir gürleme sesi geldi ve peşinde antrenörleri ile yardımcıları olmak üzere orta koridordan aşağı doğru inen Danny Ward'ı gördü. Bütün salon, herkesçe sevilen ve mutlak kazanacak gibi görünen kahramanı vahşi bir tezahüratla ağırlıyordu. Herkes onun adı-

nı bağırıyordu. Herkes onun tarafını tutuyordu. Danny eğilip halatların arasından geçerek ringe gösterişli bir giriş yaptığında Rivera'nın köşe adamları bile hareketlenmiş, sanki biraz neşelenmiş gibi görünüyordu. Danny'nin suratı asla bitmeyen bir gülücükler silsilesiyle sürekli olarak yayılıyor, adam gülümsediğinde göz kenarlarındaki gülücük çizgilerinden gözlerinin derinliklerine kadar yüzünün bütün hatları gülüyordu. Onun kadar güler yüzlü bir boksör gelmemişti yeryüzüne. Çehresi sanki güzel duyguların, güzel dostlukların ilan panosu gibiydi. Herkesi tanıyordu. Espriler yapıyor, kahkahalar atıyor, halatların üstünden arkadaşlarına selamlar gönderiyordu. Ona duydukları hayranlığı bastıramayan arka sıradakiler, "Yaşşşa Danny!" diye bağırıyorlardı. Bu keyifli karşılama tam beş dakika boyunca devam etti.

Kimse Rivera'ya bakmıyordu. Salondaki seyircilere göre öyle biri yoktu sanki. Örümcek Hagerty'nin davul gibi şişkin yüzü Rivera'nın kulağına eğildi.

"Korkmak yok," diye uyarıda bulundu. "Sakın talimatları unutma ha. Hemen yere yatıvermek yok. Eğer yatarsan soyunma odasında seni benzetmek için emir aldık, anladın mı? Dövüşeceksin."

Salon alkışa başladı. Danny ringi çaprazlamasına geçerek Rivera'nın yanına geldi. Eğildi, iki eliyle onun elini kavradı ve hesapsız bir içtenlikle sıktı. Ağzı ensesindeki suratı Rivera'nın yüzüne çok yakındı. Danny'nin bu sportmence davranışını çok beğenen seyirci çığlıklara boğulmuştu. Bir kardeş yakınlığıyla rakibini tebrik ediyordu. Danny'nin dudakları hareket etti ve seyirci, duymadığı bu lafın sportmence bir şey olduğu yorumunda bulunarak yine tezahürata boğuldu. Alçak sesle söylenen o cümleyi duyan tek kişi Rivera idi.

Danny'nin neşeyle gülümseyen dudaklarının arasından, "Seni küçük Meksika sıçanı," diye tıslayan sözcükler çıkmıştı, "senin ağzını burnunu dağıtacağım."

Rivera hareket etmedi. Ayağa kalkmadı. Bütün nefreti gözlerindeydi.

Arkalardan bir adam halatların üzerinden, "Hey köpek, kalksana ayağa!" diye bağırdı.

Seyirci Rivera'nın sportmenliğe yakışmayan davranışına yuhalayarak, ıslıklayarak tepki verdi ama hiç tınmadı delikanlı, öylece yerinde oturdu. Başka bir alkış patlaması, Danny köşesine dönerken yaşandı.

Dany soyunduğunda, ah, oh diye hayranlık belirten bir sürü ses duyuldu. Vücudu harikaydı, sağlık ve kuvvetin birlikte oluşturduğu akıcı bir yumuşaklıkla dopdoluydu, capcanlıydı. Teni kadın teni kadar beyaz ve bir o kadar yumuşaktı. Bütün incelik ve zarafetlerin, tüm esneklik ve dirençlerin, cümle güç ve kuvvetlerin mekânıydı o beden. Onlarca karşılaşmada bunu herkese göstermişti. Bütün kültürfizik dergilerinde sayfa sayfa fotoğrafları yayınlanmıştı.

Örümcek Hagerty, Rivera'nın süveterini başından sıyırıp çıkardığındaysa kalabalıktan sıkıntılı bir inilti kopuverdi. Yağız tenli olduğundan vücudu iyice sıska görünüyordu. Onun da kasları vardı elbette ama rakibininkiler gibi gösterişli değillerdi. Seyircinin göremediği şey, ne kadar geniş bir göğsü olduğuydu. Etinin liflerinin ne kadar sıkı dokulu, kaslarındaki hücresel patlamaların hangi ölçüde hızlı, her yerini sardıkları bedeninin tümünü görkemli bir savaş aygıtına dönüştüren sinirlerinin nasıl ince ayarlı olduğunu da tahmin edemediler. Bütün o kalabalığın tek gördüğü, bir oğlanın vücuduna sahip on sekiz yaşındaki esmer delikanlıydı. Oysa Danny bambaş-

kaydı. O yirmi dört yaşında bir adamdı ve tabii ki vücudu da erkek vücuduydu. İkili hakemden son talimatları almak için ringin ortasında bir araya geldiğinde aradaki tezat çok daha vurucu bir şekilde gözler önüne serildi.

Rivera gazetecilerin hemen arkasında oturan Roberts'ı fark etti. Her zamankinden sarhoş ve doğal olarak konuşması, her zamankinden yavaştı.

"Rahat ol Rivera," dedi yavaş yavaş. "Seni öldüremez, bunu aklından çıkarma. Gongla birlikte üstüne saldıracaktır, sinirlerine hâkim ol. Oyala, zamana oyna, sarıl. Sana fazla zarar veremez. Say ki antrenman sahasında sana saydırıp duruyor."

Rivera duyduğunu gösteren herhangi bir işaret vermedi.

"Küçük aksi şeytan," diye söylendi Roberts yanındaki adama, "hep böyleydi."

Rivera'nınsa her zamanki nefretiyle bakmak aklına bile gelmedi. Sayısız tüfeğin görüntüsü gözlerini köreltmişti çünkü. Görebildiği en arka noktadan pahalı ön sıralara kadar seyirciler arasındaki her surat, birer tüfeğe dönüşmüştü. Sonra çorak, güneş altına yanan, acılı, upuzun Meksika sınırını ve sadece silahları olmadığı için o sınır boyunca oyalanan düzensiz grupları gördü.

Köşesinde ayakta bekliyordu. Yardımcıları halatların arasından eğilerek çıkarken keten tabureyi de yanlarında götürdüler. Kare ringin çapraz köşelerinde Danny ile yüz yüzeydi artık. Gong vurdu ve maç başladı. Seyirci heyecanla uğuldadı. Bir maçın bundan daha tatminkâr biçimde başladığı görülmemişti. Gazeteler doğru yazmıştı. Bu bir intikam maçıydı. Aradaki mesafenin üçte ikisini kat edip rakibinin yanına seğirten Danny'nin, Meksikalı'yı çıtır çıtır yeme niyeti çok açıktı. Ne bir yumruk salladı,

ne iki ne de on... Bir yumruk çarkı, bir imha kasırgasıydı. Rivera ise ortada yoktu. Bir yumruk istilasına boğulmuş, bu sanatın üstatlarından birinin her açı ve pozisyondan savurduğu darbeler çığının altına gömülmüş durumdaydı. Ezildi, silindi, süpürüldü, geri geri sürülüp halatlara yapıştırıldı; hakemin müdahale edip ayırmasından sonra tekrar süpürülüp halatlara yapıştırıldı.

Bu bir boks maçı değildi. Kıyımdı, kırımdı, katliamdı. Profesyonel boks seyircisi değil de, başka hangi izleyici grubu olsaydı ilk dakikada bütün coşkusunu tüketirdi. Danny hiçbir kuşkuya yer bırakmayacak şekilde neler yapabileceğini gösteriyor, muhteşem bir gösteri sunuyordu. Seyircinin sonuca ilişkin her türlü kuşkudan azade kesinlik duygusu, heyecanı ve ona olan taraftarlığı öyle bir noktadaydı ki Meksikalı'nın hâlâ ayakları üzerinde durduğuna dikkat eden olmadı. Çünkü seyirci Rivera'yı unutmuştu. Danny, insanı yiyip bitiren yamyam saldırısıyla onu o kadar sarıp sarmalamıştı ki seyirci Rivera'yı doğru dürüst göremiyordu bile. Bir dakika, sonra bir ikincisi böyle geçti. Derken, birbirlerinden ayrıldıkları bir sırada Meksikalı net bir şekilde görüldü. Dudağı yarılmıştı ve burnu kanıyordu. Dönüp sendeleyerek rakibine sarıldığında halatlarla temas eden yerlerindeki kan oturmuş kırmızı şeritler, sırtı boyunca gözler önüne serildi. Seyircinin göremediğiyse göğsünün aşırı şekilde şişip inmediği ve gözlerinin her zamanki soğuk ateşle yandığıydı. Antrenman sahalarının kan revanı içinde nice şampiyonluk heveslisi, onun üzerinde aynı yamyam saldırıları denemişti. İdman başına yarım dolardan haftada on beş dolara kadar ücretlerle bunları atlatıp ayakta kalmayı öğrenmişti. Zorlu bir eğitimdi ve Rivera amansızca eğitilmişti.

İşte akıllara ziyan şey tam o anda oldu. O yumruk kasırgaları, insanın görüşünü bulanıklaştıran kombinasyonlar bir anda kesiliverdi. Rivera ayaktaydı ve tek başınaydı. Danny, yaman Danny, heybetli, büyük, yiğit Danny yerde sırtüstü yatıyordu. Aklı başına gelmeye çalışırken vücudu tir tir titriyordu. Sendeledikten sonra yere çökmüş ya da vücudu uzun uzun gevşedikten sonra yavaşça yere yığılmış değildi. Ölüm nasıl hiç beklenmedik bir anda geliverirse, Rivera'nın sağ kroşesi de Danny'yi aynı şekilde, daha o havadayken çökertmişti. Hakem bir eliyle Rivera'yı geri ittikten sonra düşmüş gladyatörün tepesine dikilerek saniyeleri saydı. Profesyonel boks seyircisinin iyi bir nakavtlık yumruğu heyecanla karşılayıp tezahüratta bulunması adettendir. Ama bu kez seyirciden gık çıkmadı. Tamamen beklenmedik bir şeydi çünkü. Seyirci gerilimli bir suskunluk içinde saniyelerin teker teker tükenmesini izliyordu ki bu sessizliğin içinden Roberts'ın heyecandan kabına sığmayan sesi yükseldi:

"Sana söylemiştim iki elini de kullandığını!"

Beşinci saniyede Danny yüzüstü gelecek şekilde yuvarlandı, yedinci saniye sayıldığında bir dizini yere koymuş dinleniyordu; dokuzuncu saniye sayıldıktan sonra ve onuncu sayılmadan önce ayağa kalkmaya hazırdı. Eğer "on" dendiği anda o diz orada olsaydı, kendisi de hâlâ "yerde" sayılacak ve dolayısıyla, "nakavt" olacaktı. Dizinin yerle teması kesildiği andan itibarense "ayakta" sayılacak, Rivera'nın onu tekrar yere yıkmaya çalışma hakkı, o anda doğacaktı. Rivera işi şansa bırakmayacaktı. Dizin yerle teması kesildiği anda vuracaktı. Rakibinin etrafında daireler çiziyordu. Ama hakem de ikisinin arasında daireler çiziyor ve Rivera, hakemin saniyeleri

fazlasıyla yavaş saydığını biliyordu. Bütün gringolar ona karşıydı, hakem bile.

"Dokuz!" dediği anda hakem Rivera'ya sert bir şekilde geri itti. Bu hiç adil değildi ve Danny'ye ayağa kalkma, bir de o gülümsemesini tekrar dudaklarına yerleştirme fırsatı verdi. Neredeyse ikiye katlanmış, kollarıyla yüzünü ve karnını korur vaziyetteki Danny, akıllıca bir iş yapıp sendeleyerek de olsa Rivera'ya sarılmayı başardı. Boksun her türlü kuralına göre hakemin ikisini ayırması gerekirdi ama ayırmadı ve Danny, köpüklü dev dalgaların sarsıntısına karşı kayaya tutunan bir midye gibi Rivera'ya sarılarak anbean kendini toparladı. Raundun son dakikası hızla tükeniyordu. Eğer Danny şu ya da bu şekilde raunt bitene kadar ayakta kalmayı başarırsa, köşesinde kendine gelmesi için tam bir dakika zamana sahip olacaktı. Başardı da, bütün o çaresizliği ve sefil hali içinde gülümseyerek hem de.

"Şu gülümsemesi de hiç silinmez!" diye bağırdı kalabalığın içinden biri; seyirci rahatladı, kahkahaları patlattı.

Köşesinde yardımcıları deli gibi çalışırken Danny danışmanına, "Şu pis Meksikalı'nın amma da feci yumruğu varmış," dedi.

İkinci ve üçüncü rauntlar sakin geçti. Bol numaralı, kusursuz bir ring generali olan Danny, ilk rauntta onu serseme çeviren darbeyi tamamen atlatmaya kendini adayıp rakibini oyalayarak, bloke ederek ayakta kalmayı başardı. Dördüncü rauntta yine kendisiydi artık. Sarsılmış, hatta zangırdamıştı ama yine de mükemmel kondisyonu sayesinde gücünü tekrar kazanmıştı. Yamyam saldırısı taktiğine başvurmadı. Meksikalı'nın çetin ceviz olduğu belliydi. Tersine, uzun bir dövüş için hazırladı gü-

cünü. Boksta numaralar, taktikler ve tecrübe açısından bir numaraydı; tek bir net yumruk atamasa da rakibini yorup tüketmeye yönelik bilimsel bir yöntem uygulamaya başladı. Rivera'nın bir yumruğuna karşı üç yumruk atıyordu ama ölümcül darbeler olmuyordu bunlar, sadece yıpratıcıydılar. Ölümcül darbeyi, böyle böyle bir sürü yumruğun toplamı oluşturacaktı. Her iki koluyla da inanılmaz kısa darbeler indirebilen çifte yumruklu rakibine saygılıydı artık.

Rivera ise savunmada insanın ayarını bozan sol direktlerini kullanmaya başladı. Her hücumdan sonra Danny'den ayrılırken ona savurduğu sol direktlerle ağzına ve burnuna tekrar tekrar verdiği hasar üst üste biniyor, birikiyordu. Danny çokyönlü bir boksördü. Zaten bundan sonraki şampiyon olarak görülmesinin nedeni de buydu. İstediği anda bir dövüş stilinden diğer stile geçebiliyordu. Şimdi de yakın dövüşe geçmişti. Hem bu stilde özellikle iyiydi hem de böylece rakibinin sol direktinden kaçınma şansı elde ediyordu. Yine bu stil sayesinde seyircilere defalarca heyecan yaşatmış, üstüne de rakibine sarıldığı bir andan sonra ondan harika biçimde ayrılırken Meksikalı'yı havaya kaldırıp yere seren bir aparkat eklemişti. Rivera yerde bir dizi üstünde dinlenip saniyeleri lehine kullanırken içinde, çok derinlerinde biliyordu ki hakem ona sayarken saniyeler hızlanıyordu.

Yedinci rauntta Danny yine o şeytani aparkatını vurmayı başardı. Gerçi bu sefer sadece sersemletebildi, ama izleyen çaresiz ve savunmasız anında öyle bir yumruk daha çaktı ki Rivera halatları aştı. Ringin hemen altındaki gazeteciler, tepelerine inen boksörü elleriyle iterek ringin kenarına çıkardılar. Hakem saniyeleri sayarken bir dizi üzerinde, orada durdu Rivera. Halatların arasından

eğilip girmesi gereken yerdeyse Danny bekliyordu. Ve tabii ki hakem Danny'yi sertçe geri itmiyordu.

Seyirci zevkten kendinden geçmişti. Danny'ye, "Öldür, öldür!" diye bağırıyordu.

Kurtların savaş çığlığına benzer bir tezahürat ortaya çıkana kadar onlarca, yirmilerce ses daha bu bağırışa katıldı.

Danny elinden geleni yapmıştı ama Rivera dokuza kadar beklemeden, sekiz dendiği anda umulmadık bir şekilde halatları geçip rakibine sarılarak güvenliğe kavuştu. Hakemse şimdi devreye girmiş, yumruk yesin diye onu ayırmaya çalışıyor, adil olmayan bir hakemin Danny'ye sağlayabileceği bütün avantajları sağlıyordu.

Yine de Rivera ayakta kalmayı başardı, zihni açıldı. Hepsi birbirinin aynıydı. Lanet gringoların hiçbiri adil değildi. En kötüsü de beyninin içinde sürekli çakıp duran o görüntülerdi: çölün sıcağında için için yanan uzun raylar; Meksikalı jandarmalarla Amerikalı polisler; cezaevleri, tutukevleri; demiryollarının su tanklarının üstünde bekleyen parasız avare gezginler;[8] grevden ve Rio Blanca olayından sonra yaptığı maceralı yolculukta zihnine kazınan o sefil ve acılı manzara. Bunun ardından bütün görkemi ve şanıyla büyük kızıl Devrimin ülkesine hızla yayıldığını gördü. Silahlar burada, tam önünde duruyordu. Nefret ettiği şu suratların hepsi birer silahtı. İşte o silahlar için dövüşüyordu. Silahların kendisiydi o. O, Devrimin kendisiydi. Bütün Meksika için dövüşüyordu.

Seyirci Rivera'ya iyice öfkelenmeye başladı. Neden görevlendirildiği işi yapıp yenilmiyordu ki? Eninde sonunda yenilecekti elbet, o zaman neydi bu inat böyle? Çok az kişi ona ilgi gösteriyordu; bahisçi kalabalığının ancak belli ve sınırlı bir yüzdesini oluşturan ve hep ger-

çekleşmesi düşük ihtimallere oynayan adamlardı bunlar. Danny'nin kazanacağına onlar da inanıyordu fakat paralarını dörde on ve bire üç veren Meksikalı'ya yatırmışlardı. Rivera'nın kaçıncı raunda kadar dayanabileceği üzerine konulan paralar öyle az buz tutarlar değildi. Yedinci raundu, hatta altıncıyı bile çıkaramayacağını iddia eden deli para vardı ringin kenarında. Bu iddiaya girenler, aldıkları riskin lehlerine sonuçlandığını gördüler ama yine de favori boksöre yapılan tezahürata katılmaktan geri durmadılar.

Rivera yenilgiyi kabul etmiyordu. Bütün sekizinci raunt boyunca rakibi aparkatını tekrar patlatmaya çalıştı, nafile yere. Dokuzuncu raunttaysa salonu şaşırtan yine Rivera oldu. Bir sarılmanın tam ortasında küçük, seri bir hareketle kilidi açtı ve iki vücut arasındaki ufacık bir aralıktan, bel hizasından yukarı doğru bir sağ çıkarmayı başardı. Danny yere indi ve saniyelerin güvenliğine sığındı. Kalabalık öylece kalakaldı. Danny kendi oyunuyla yenilmişti. O ünlü sağ aparkatı ona karşı kullanılmıştı. "Dokuz" dendiği anda ayağa kalkan rakibini yakalamaya çalışmadı Rivera. Hakem net bir şekilde onu engelliyordu; tersi durumda olsa ve Rivera ayağa kalkmaya çalışsa ikiliden uzakta duracaktı oysa.

Onuncu rauntta Rivera iki kez bel hizasından çıkardığı sağ aparkatıyla rakibinin çenesini buldu. Danny artık iyice ümitsiz vaziyetteydi. Yine de gülümsemesi yüzünü hiç terk etmedi ve tekrar yamyamca hücumlarına girişti. Kasırga gibi esip gürledi ama Rivera'ya herhangi bir zarar veremediği gibi bütün o fırıl fırıl koşuşturmanın karartısı içinde beriki Danny'yi tam üç kez peş peşe yere serdi. Artık Danny eskisi kadar hızla toparlayamıyordu kendini. On birinci rauntta durumu iyice ciddi bir hal almıştı. O

andan on dördüncü raunda kadar kariyerinin en azimli gösterisini sergiledi. Rivera'yı oyalıyor, bloke ediyor, gücünü harcamadan mücadele edip kuvvetini toparlamaya çalışıyordu. Bir de her başarılı boksörün nasıl yapılacağını gayet iyi bildiği şekilde, faullü dövüşüyordu. Sarılırken kazara olmuş gibi yaparak tos vurmak, Rivera'nın elini koluyla vücudu arasına sıkıştırmak, nefes almasını engellemek için eldiveniyle ağzını tıkamak gibi her türlü oyun ve numarayı kullandı. Sarılmalarında, yarılmış ama yine de gülümseyen dudaklarıyla en ağıza alınmayacak, en kepaze hakaretlerle Rivera'nın kulağına hırlıyordu sık sık. Hakemden salondaki tüm seyircilere kadar herkes Danny'nin yanında, herkes ona destekti. Hepsi de aklında ne olduğunu gayet iyi biliyordu. İçinden bilinmezin çıktığı bu sürpriz kutusu[9] tarafından yenilgiye uğratılmak üzereydi ve tüm umudunu tek bir darbeyle işi bitirmeye bağlamıştı. Her türlü yumruğa kendini açıyor, rakibini yemliyor, sahte saldırılar yapıp geri çekiliyordu; yeter ki akıntıyı tersine döndürebileceği, bütün gücüyle o tek darbeyi indirebileceği bir açık yakalasın. Kendisinden daha büyük başka bir boksörün kendisinden önce yaptığı gibi o da rakibinin karnına ve çenesine bir sağ-sol çekecekti. Bunu yapabilirdi çünkü ayakta kaldığı sürece kollarında yumruk atacak kuvveti bulmakla nam salmış bir boksördü.

Rivera'nın köşe ekibi raunt aralarında onunla yarım yamalak bile ilgilenmiyordu. Havluları gösterişle sallanıyor fakat nefes almak için inip kalkan ciğerlere fazla hava yollamıyordu. Örümcek Hagerty tavsiyelerde bulunuyordu ama Rivera bunların yanlış taktikler olduğunu biliyordu. Herkes ona karşıydı. İhanet, her yanını sarmıştı. On dördüncü rauntta Danny'yi yine yere indirdi ve hakem saniyeleri sayarken kendisi de elleri aşağıda,

köşede durup bekledi. Karşı köşedeki kuşkulu fısıldaşmalar dikkatini çekti. Michael Kelly'nin Roberts'ın yanına gidip kulağına eğilerek fısfıs bir şeyler söylediğini gördü. Kulakları kedi kulağı gibiydi Rivera'nın, çöllerde terbiye olmuştu; söylenenlerden tek tük bir şeyler kaptı. Daha fazlasını duymak istedi ve rakibi ayağa kalkınca öyle bir manevra yaptı ki birbirlerine sarılarak halatlara yaslandılar.

"Mecbur," dediğini duydu Michael'in. Roberts ise başıyla onaylıyordu. "Danny kazanmaya mecbur. Yoksa feci para kaybederim. Üstüne bir ton para koydum, hem de kendi param. Eğer Rivera on beşinci raundun sonuna kadar dayanırsa ben bittim demektir. Oğlan seni dinliyor. Bir şeyler yap."

Ondan sonra Rivera'nın gözlerinin önünden başka görüntü geçmedi. Kendisine bir numara çekmeye çalışıyorlardı. Danny'yi bir kez daha yere indirdi, elleri aşağıda, hareketsiz durdu. Roberts ayağa kalktı.

"Bu kadar yeter," dedi, "köşene git."

Antrenman sahasında hep yaptığı gibi belli bir otoriteyle Rivera'ya talimat veriyordu. Ancak beriki ona öfkeyle bakıp Danny'nin ayağa kalkmasını bekledi. Bir dakikalık arada köşesine dönünce bu kez organizatör Kelly geldi.

Sert ve alçak bir sesle, "Bırak artık lanet herif," diye gıcırdadı. "Yenilmek zorundasın Rivera. Sen benim dediğimi yap, ben de sana bir gelecek vereyim. Bir dahaki sefere Danny'yi yenmene bir şey demeyeceğim. Ama şimdi ver şu maçı."

Rivera söylenenleri duyduğunu gözleriyle belli etti ama kabul edip etmediği konusunda herhangi bir belirti vermedi.

"Neden konuşmuyorsun?" diye sordu Kelly kızgın bir sesle.

Örümcek Hagerty de ona arka çıktı. "Her koşulda kaybedeceksin. Hakem seni kazandırmayacak. Kelly'yi dinle de maçı bırak," dedi.

Kelly, "Hadi oğlum, ver şu maçı," diye ricacı oldu, "bak ben de senin şampiyon olmana yardım ederim."

Rivera cevap vermedi.

"Gerçekten ederim. Sen de bana yardım et evladım."

Gongun vurmasıyla birlikte Rivera bir şeylerin gelmekte olduğunu hissetti. Seyirci bir şey anlamamıştı. Ne olacaksa, ringin içinde ve kendisinin çok yakınında olacaktı. Danny'nin önceki güvenli hali geri gelmiş gibi görünüyordu. Onun bu özgüveni Rivera'yı korkuttu. Bir numara çevireceklerdi. Danny üstüne atladı ama Rivera onu karşılamaktan kaçındı. Kenara çekilip kendini sıyırdı. Ötekinin istediği şey, Rivera'ya sarılmaktı. Demek ki numara neyse, işe yaraması için öyle gerekiyordu. Rivera geri çekilip daire çizmeye başladı ama bir yandan da er ya da geç sarılacaklarını ve numaranın yapılacağını biliyordu. O numaradan kaçmaya umutsuzca kararlıydı. Danny'nin bir sonraki saldırısında sanki ona sarılacakmış gibi yaptı. Ama onun yerine, son anda, tam ikisinin vücutları bir araya gelmek üzereyken çevik bir hareketle geri sıçradı. Aynı anda Danny'nin köşesinden faul çığlıkları yükseldi. Rivera onları aldatmıştı. Hakem tereddütte kaldı. Dudaklarını titreştiren karar cümlesi ağzından asla çıkmadı çünkü salonun üst taraflarından tiz bir genç sesi, "Yanlış olur!" diye çınladı ince ince.

Rivera dans ederek kaçarken Danny açıkça küfrederek onun üstüne üstüne gidiyordu. Rivera rakibinin vücuduna vurmamaya karar vermişti. Böylece onu yenme

şansını yarı yarıya azaltmış oluyordu ama maçı kazanacaksa kendisine kalan tek seçenek olan uzak dövüşle kazanacaktı. En küçük bir fırsat tanıdığı anda faulü yapacaklardı. Danny ihtiyatı tamamen elden bırakmıştı. İki raunt boyunca kendisiyle yakın dövüşe girmeye cesaret edemeyen genci yakalamak için yırtındı. Rivera yumruk üstüne yumruk yedi, o vahim sarılmaya meydan vermemek için onlarca darbe aldı. Danny'nin bu en güzel kombinasyonları sırasında seyirci çıldırmış vaziyette ayağa fırladı. Anlamamışlardı. Görebildikleri tek şey, tuttukları boksörün kazanmakta olduğuydu.

Büyük bir gazap içinde Rivera'ya sordular, "Neden dövüşmüyorsun?" diye. "Korktun! Korkaksın sen!" "Dövüş hadi it herif! Dövüşsene!" "Gebert onu Danny! Gebert şunu!" "Yap şu işi! Gebert şu herifi!"

İstisnasız bütün salon içinde soğukkanlılığını koruyan tek kişi Rivera idi. Aslında kişilik ve yapı açısından oranın en coşkulusu, en tutkulusu oydu ama öylesine büyük ateşlerin içinden geçip de buralara gelmişti ki akın akın yükselen şu on bin gırtlağın ortak hırsı, yazın esen seher yelinin kadifemsi serinliğinden fazla bir etki bırakmıyordu üstünde.

Danny sağlı sollu yumruklarını on yedinci raunda da taşıdı. Sert bir yumruk alan Rivera gevşeyip öylece kaldı. Sallanarak geri geri gitmeye başladı. Danny, aradığı fırsatı bulduğunu sandı. Oğlan artık onun insafına kalmıştı. İşte Rivera bu oyunuyla Danny'yi savunmasız yakalayınca ağzının ortasına temiz bir yumruk çıkardı. Danny yere serildi. Ayağa kalktığında Rivera onun çenesine ve boynuna doğru sağıyla yukarıdan aşağıya balta gibi bir yumruk indirdi. Danny yere düştü. Rivera aynı hareketi tam üç kez tekrarladı. Hiçbir hakem bu yumruklara faul diyemezdi.

"Ah Bill! Bill!" diye hakeme ricacı oldu Kelly.

Görevli, "Yapamıyorum," diye yazıklandı karşılık olarak. "Fırsat vermiyor."[10]

Onca hırpalanan Danny, kahramanca ayağa kalkmaya devam ediyordu. Kelly ile ringin yanındaki diğerleri maçı durdurması için polise bağırdılar ama Danny'nin köşesi havlu atmayı reddetti. Rivera şişman polisin halatların arasından zar zor ringe çıkmaya çalıştığını gördü ve bunun ne anlama geleceğinden emin olamadı. Boks denilen şu oyunda bu gringoların nice hileleri vardı. Danny ise ayağa kalkmış, önünde çaresizce, sersemlemiş vaziyette sendeliyordu. Rivera son yumruğunu attığında hakem ve polis tam ona ulaşmak üzereydiler. Ama artık maçı durdurmaya gerek kalmamıştı çünkü Danny bir daha kalkmadı.

"Say!" diye bağırdı Rivera boğuk bir sesle hakeme.

Sayma işlemi bitince Danny'nin yardımcıları onu kaldırıp köşesine taşıdılar.

Rivera, "Kim kazandı?" diye sordu.

Hakem gönülsüzce onun eldivenli elini tutup yukarı kaldırdı.

Kimse Rivera'yı tebrik etmedi. Yanında kimse olmaksızın köşesine gitti. Yardımcıları taburesini bile getirmemişlerdi. Sırtını halatlara verip yaslandı ve tüm nefretiyle onlara baktı, sonra gözlerini yukarı kaldırıp en arkadan başlayarak on bin gringoyu da görecek şekilde bakışlarını seyircilerin üzerinde dolaştırdı. Dizleri titriyor, tükenmişlikten hıçkırıyordu. Mide bulantısının verdiği baş dönmesinin etkisiyle tüm o nefretlik suratlar gözlerinin önünde ileri geri sallanıyordu. Sonra o yüzlerin hepsinin birer silah olduğu geldi aklına. Artık silahlar onundu. Devrim artık devirebilirdi.[11]

Çevirmenden Meraklısına Notlar

(Attila İlhan'a saygıyla...)

Kendisi de bir boks meraklısı olan, amatör olarak boks sporuyla uğraşan, Jim Corbett, Bob Fitzsimmons, Oscar Nelson gibi boks şampiyonlarıyla dostluk kuran, zaman zaman eldivenleri çekip amatörlerle iki yumruklaşmaktan keyif alan Jack London, gazetelere yazdığı maç değerlendirmeleri dışında biri roman, biri novella, ikisi de öykü olmak üzere toplam dört boks hikâyesi kaleme aldı. Elinizdeki kitapta bu iki öykü yer alıyor.

Bir Dilim Biftek

1909 yılının Mayıs ayında yazılan bu öykü ilk kez "A Piece of Steak" adıyla aynı yılın Kasım ayında *Saturday Evening Post* gazetesinde yayımlandı. 1911 yılında Macmillan Yayınevi tarafından basılan *When God Laughs and Other Stories* öykü derlemesine dahil edildi.

Snark adlı teknesiyle güney denizlerinde uzun bir seyahate çıkan Jack London, tedavi amacıyla uzunca bir süre Avustralya'da kaldı. Bu sırada, 28 Aralık 1908 günü yapılan Jack Johnson-Tommy Burns dünya ağırsıklet şampiyonluk maçını izleyip Avustralya ve ABD gazetelerine izlenim ve maç değerlendirme yazıları yazdı. Bu öykünün esin kaynağı da aynı izlenimlerdir.

NOTLAR

1 Binyıllardır onlarca Aborijin kabilesinin vatanı, 18. yüzyıldan bu yana da Avustralya'nın en büyük şehri ve ekonomik merkezi olan Sidney'de, limanın hemen yanında bulunan büyük açık alan ve park. Günümüzde bir ucunda ünlü opera binası, öbür ucunda katedral ve Anzak Anıtı, içinde büyük bir botanik bahçesi, müzik konservatuvarı, yüzme havuzu, etrafında eyalet parlamentosu, darphane, müze, kütüphane gibi kamusal binalar yer alır. Parkın öbür tarafında da Woolloomoolloo Koyu ve semti bulunmaktadır. Şehir tarafından giderek yutulmasına karşın hâlâ Domain, Sidney'in en önemli dinlenme, rahatlama ve toplumsal etkinlik mekânıdır. Tom King bacaklarını Domain'de günümüzde açmaya çalışıyor olsaydı, parkın yaklaşık beş kilometrelik çevresinde koşacaktı. Ancak elinizdeki kitabın yazıldığı yıl olan 1909'da park, bugünkü halinin en az iki katı büyüklüğündeydi. Dolayısıyla King'in koştuğu mesafe de o oranda fazla olmalı.

2 Jack London'ın Avustralya'da bulunduğu sırada Sidney'de faaliyet gösteren bir spor kulübü ve bu kulübün Viktoryen tarzda yapılmış hoş binası, 1875 yılında Katolik Lonca Binası olarak inşa edildi. 1879'da tadilattan geçerek müzik akademisine, 1880'de Gaiety Tiyatrosu'na dönüştü. 1900'e doğru tiyatro kapanıp yerine spor kulübü açıldı ve 1912 yılına kadar faaliyet gösterdi. Bina 1934'te yıkıldı.

3 Elinizdeki kitabın yazıldığı yıllarda Avustralya'nın ulusal bir para birimi olmadığı için İngiliz sterlini (pound) kullanılıyordu. 1909 yılının 30 poundu, enflasyon hesaplaması yöntemiyle 2019'un yaklaşık 3 bin 500 pounduna denk geliyor. Bu durumda Tom King'in aldığı 3 pound avans da yaklaşık 350 pound oluyor.

4 ABD'li efsane siyahi boksör (35'i nakavt olmak üzere 56 galibiyet, 6'sı nakavt olmak üzere 11 mağlubiyet, 8 beraberlik). Ülkede ırk ayrımının en fazla olduğu bir dönemde, 1908 yılında, Kanadalı Tommy Burns'u (39'u nakavtla olmak üzere 48 galibiyet, 5 mağlubiyet, 8 beraberlik) yenerek dünyanın ilk zenci ağırsıklet boks şampiyonu oldu. İkilinin Sidney'deki maçını Jack London da izleyerek gazeteye bir dizi yazı yazdı. Johnson rakiplerini peş peşe yenerek unvanını korumayı başarınca ABD'deki boks camiası onu yenebilecek beyaz bir boksör arayışına girdi. Bu süreçte ortaya bir de ayrımcı slogan atıldı: "Büyük beyaz umut", yani zenciyi yenip beyazların gücünü gösterecek boksör. Sonunda boksu bırakmış olan bir önceki şampiyon Jeffries'i (16'sı nakavt olmak üzere 19 galibiyet, 1 nakavtla mağlubiyet, 2 beraberlik) ikna edip "asrın maçı" adıyla tanıtılan bir karşılaşmada, 1910 yılında Johnson'la dövüştürdüler. Halbuki Jeffries, şampiyon olduğu günlerde Johnson'la karşılaşmaktan kaçınmıştı. Sonuç itibariyle Johnson, Jeffries'i nakavt edince bu ayrımcı heves sona erdi. Gerçi konu hemen kapandı sayılmaz çünkü Johnson'a bu zaferinin tadını çıkarttırmadılar. Maçın sonucuna çok sevinen ve ülkenin dört bir yanında sevinç gösterileri yapan zencilere, beyazların saldırıları sonucu on kişi hayatını kaybetti. Hakkında hukuki temelleri zayıf olan bir dava açılarak bir yıl hapse mahkûm edilen Johnson, Kanada'ya kaçtı. Yurtdışında yaşadığı yıllarda Küba'da yaptığı bir maçta unvanını kaptırdı. (Ülkesine dönüp cezasını yatarak kaçaklıktan kurtulmak istediği için unvanından kurtulmak istediği, dolayısıyla bu maçı bilerek verdiği iddia edilir.) Sonuçta Johnson ABD'ye gelip cezasını çektikten sonra hayatını yeniden kurdu ve 1946'da bir trafik kazasında ölene kadar gayet renkli bir hayat yaşaydı.
2018 yılında ABD Başkanı Donald Trump, ABD boks camiasının, özellikle de siyahi boksörlerin isteği üzerine, kendisine yapılan ayrımcılık nedeniyle Jack Johnson'dan devlet adına resmen özür diledi.

5 Yunan mitolojisinde cezalandırıcı tanrıça. Başta kibir olmak üzere her türlü ölçüsüzlüğü ve had bilmezliği cezalandırırdı. Nemesis'in uyguladığı ceza, ilahi adalet kavramına hayli yakındı. Örneğin sahip olduğu servet nedeniyle ölçüsüzce sevinen zenginin ya da konumu nedeniyle kendini beğenmişliğe kapılan kralın cezasını Nemesis verirdi. Tanrıça, cezalandırılmadan geçilen suçun kalmamasına ve müstahak olanın layığını bulmasına dikkat eder, kendini kibre kaptıranları da ince ince cezalandırırdı. Şöyle bir olayı anlatılır: Narkissos isimli bir çoban varmış. Öylesine yakışıklıymış ki görenler anında hayran olur, gözlerini ondan ayıramazmış. Ancak çok da kibirliymiş bu çoban; kendisine âşık olanları hor görür, dalga geçermiş. Bir gün Ekho adlı orman perisi onu görüp âşık olmuş ancak Narkissos onu küçümsemiş. Ekho da bu kara sevdayla eriyip gitmiş. Bunun üzerine Nemesis çobanı bir göle götürüp suyun aynasında kendi görüntüsünü görmesini sağlamış. Delikanlı görüntüye hayran olmuş ve bir daha gözlerini ayıramamış. Kendi görüntüsüne baka baka o suyun başında can vermiş.
Nemesis'e ilişkin şöyle de bir şey var: Persler, Antik Yunanistan'a saldırırken kendilerinden o kadar ölçüsüzce eminlermiş ki Atina'yı ele geçirdikten sonra bu zaferlerine bir anıt dikmek için kaliteli mermeriyle ünlü

Paros adasından büyük bir mermer parçası getirmişler. Ancak Atina'yı alamadıkları gibi Maraton Savaşı ile hiç beklemedikleri bir hezimete uğrayıp mermeri falan unutarak memleketlerine dönmüşler. Dönemin ünlü heykeltıraşı Phidias da o mermerden bir Nemesis heykeli yontarak Perslerin ölçüsüz saldırganlığına inceden cevap vermiş.

6 Sidney'in doğusunda bulunan ve gerek şehir sakinlerince gerekse yerli ve yabancı turistlerce çok sevilen bir kilometre uzunluğundaki plaj. Plajın güney kısmı büyük dalgalara açık olduğu için sörfçüler arasında çok popülerdir. İnsanların gösterdiği her türlü yaratıcı toplumsal etkiye açık bir kişi olan Jack London'ın bu plajdan bahsetmesi çok normal çünkü onun Avustralya'da olduğu tarihin bir süre öncesinde, 1907 yılında, plajda ilginç bir olay yaşanmıştı. Şehir meclisinin aldığı bir karara göre erkekler plaja "edepli mayo" ile gelecekler, yani kadınlar gibi bacaklarını dizlerine kadar, kollarını da dirseklerine kadar örten plaj kıyafeti giyeceklerdi. Ahali buna çok bozulmuştu. Belirlenen günde yüzlerce erkek fırfırlı eteklerle, dönemin kadın giysileriyle, hatta kimisi iyice abartıp anneannelerinin yatak bereleri ve gecelikleriyle plaja gelerek bu yasağa topluca tepki göstermişti. Üstelik kadınlar da bu protestoya destek vermişti. Saçmalığı anlaşılınca karar geri çekilmişti. Bu esprili protesto Jack London'ın çok hoşuna gitmiş olmalı ki plajın adını öyküsünde geçirmiş.

Meksikalı

"The Mexican" adıyla 1911 yılının Mayıs ayında yazıldı ve aynı yıl *Standart Evening Post* gazetesinde, 1913 yılında da *The Night Born* adlı öykü derlemesi içinde yayımlandı.

NOTLAR

1 Jack London bu karakteri oluştururken gerçek bir kişiden, ABD'de profesyonel boks yaparak kazandığı paralarla Meksika'daki devrimci bir örgütü destekleyen Joe Rivers'tan (20'si nakavt olmak üzere 39 galibiyet, 6'sı nakavt olmak üzere 20 mağlubiyet, 13 beraberlik) esinlendi. Meksikalı bir Kızılderili aileden gelen ve ABD'de yaşayan Jose Ybarra, hızlı ve sert yumrukları olan, dayanıklı bir hafifsıklet olarak ün yapmaya başlamıştı. Ona, Amerikalılara kolay gelen bir isim takmak istediler ve ismini Joe'ya çevirdiler. Evinin nehir kıyısında oturduğunu öğrenince de "nehir" anlamına gelen soyadını taktılar. Joe Rivers'ın bir de lakabı vardı; elinizdeki öyküye ismini veren "Meksikalı".

Bu öyküyü 29 Mayıs 1911'de yazmaya başlayan Jack ondon, muhtemelen on gün önce San Francisco'da George Kirkwood ile dövüşen 19 yaşındaki ve 1,64 metre boyundaki Joe Rivers'ı izlemişti. O sıralarda Rivers'ın Meksikalı devrimci bir örgüt olan Junta Revolucionaria Mexicana'yı, yani Meksika Devrimi'nin önemli isimlerinden Ricardo Flores

Magon ile arkadaşlarını (Magonistalar) desteklediğini çok az kişi biliyordu. Jack London da devrimci arkadaşlarından öğrenmiş olmalı. Bilindiği gibi Sosyalist Parti üyesi olan London, aynı zamanda dünyaca ünlü anarşist düşünür Emma Goldman'ın da arkadaşıydı. ABD'deki sosyalistler ve Emma Goldman ise Meksika'dan ABD'ye kaçan Magon'u ve ABD'deki Meksikalılar arasında teşkilatlanarak ülkesindeki taraftarlarına silahla eleman temin eden örgütünü destekliyorlardı. Sosyalistlere ve anarşistlere yakın olan, Meksika'nın asıl sahibi olarak Kızılderilileri gören, işçi haklarına duyarlı, ABD'nin ülkesi üzerindeki ekonomik ve siyasi ağırlığına karşı çıkan Magon, Meksika makamlarının isteği üzerine ABD'de hapsedilmişti. Buna karşın örgüt çalışmalarına devam etti ve 1910'da Diaz'ın diktatörlüğüne karşı başlayan devrime katıldı.

İşte "Meksikalı" Joe Rivers, 1910'da başladığı profesyonel bokstan kazandığı paralarla bu örgütü destekliyordu. 1923'te boks hayatına son veren Rivers, iki kez hafifsıklet şampiyonluğu unvan maçına çıktı ancak şampiyon olamadı. Boksu bıraktıktan sonra Meksika sınırındaki ABD şehri El Paso'da buz dağıtıcısı olarak çalışan Rivers 1957 yılında, 65 yaşında, yalnızlık ve yoksulluk içinde hayata veda etti.

2 ABD enflasyon hesabına göre elinizdeki öykünün yazıldığı 1911 yılının 1 doları, 2019'un yaklaşık 27 dolarına eşit. Bu durumda bu para, günümüzün 1.600 dolarına denk geliyor.

3 Bilgisayar öncesi dönemde matbaacılıkta kurşun harfler ("hurufat") tek tek alınıp bir çerçevenin içine dizilir, sayfa öyle basılırdı. Gazete sayfasının, satır ve sütunlarının tam boyutlu ahşap bir maketi yapılır, o küçücük kurşun harfler, ufak bir maşayla tek tek alınıp çerçevenin içindeki yerlerine oturtulurdu. Bu durumda parmakları kırıldığında, özellikle de maşayı tutan başparmağı hareketsiz kaldığında Rivers'ın hurufat dizememesi gayet normal.

4 O Yanki, Stanley Williams, talimatını aldı ve ABD-Meksika sınırının Meksika tarafındaki şehir ve kasabaları fethetmeye girişti. Eski ABD askeri Williams, yine eski bir deniz piyadesi olan John Mosby ile birlikte "gringolara", yani savaşı geçim kaynağı olarak gören eski ABD askerlerinden, biraz hareket yaşamak isteyen çeşitli milletlerden maceraperestlerden ve davalarına samimi olarak inanan enternasyonalist devrimcilerden oluşan yabancılara komuta ediyordu. Williams, gringolar ile melez ve Kızılderili Magonistaların dahil olduğu yaklaşık iki yüz kişilik kuvvetiyle ABD-Meksika sınırındaki Mexicali kasabasını ele geçirdi. Sonra sadece gringolarla birlikte sınırdaki başka bir köye hücum etti ancak çatışmada öldü. Magonistalar onun ölümünden sonra sadece o köyü değil, sınırdaki Tijuana şehrini de ele geçirdiler. Ancak o sıralarda ülkenin genelinde duruma egemen olan ve Diaz'ın iktidardan çekilmesini sağlayan Madero'nun birlikleri, bu köy ve kasabaları onlardan aldı.

IWW (Industrial Workers of the World) ise dünya çapında örgütlenme amacı güden devrimci bir sendika. 1905'te ABD'de kuruldu. O dönemde nadir görülen bir tutumla işçiler arasında ırk ve cins ayrımı yapmadı.

Sosyalist ve anarşist fikirler taşıyanların sendikası olan kuruluş, "eşit işe eşit ücret istemek yetmez, ücret sistemini olduğu gibi kaldırmak gerekir" düşüncesindeydi. En önemli özelliği, diğer sendikaların aynı meslek içinde bile işçiler arasında ustalık ve kıdem ayrımı gözettiği bir dönemde, bu tür ayrımları kaldırarak işkolu temelinde bütün işçileri örgütlemeyi amaçlamasıydı. Bunda belli ölçülerde başarılı olan sendika, örgütlediği grevlerdeki mücadeleci ve uzlaşmaz tutumluyla dikkat çekti. Sendika Meksika Devrimi'nde Magonistaları destekledi, hatta bazı üyeleri aktif olarak silahlı eyleme de katıldı. Ancak 1910'larda yüz binin üzerinde üyesi ve ABD, Kanada, Avustralya, Almanya'da şubeleri olan sendikanın radikal siyasi eylemciliği, sonraki yıllarda hem içindeki bazı üyeleri hem de işverenleri ve devleti huzursuz etti. İç çekişmeler ve dış baskılar sonucunda giderek üyelerini ve etkisini yitirdi.

5 Devrime katılan paralı askerlere belki de en vurucu örnek olarak, Magonistaların silahlı birliklerinin önderlerinden biri olan Caryl Rhys Pryce'ın (1876-1955) hayatını kısaca özetleyelim. (Jack London bu insanlar için, İngilizcenin en güzel tanımlarından birini kullanmış: "Soldier of fortune", yani talihi kendisine nerede hangi serveti ve kısmeti getirecekse, onun askeri.)

Aslen Galli olan ve İngiliz ordusunda görev yapan babasının bulunduğu Hindistan'da doğan Pryce, yirmili yaşlarında Güney Afrika'daki İngiliz birliklerinde görev alarak Boer isyanlarında gözünü budaktan ayırmayan bir savaşçı olduğunu gösterir. Otuzlu yaşlarında kendisini Kanada'daki bir askeri birlikte görürüz. Burada bir ilişki yaşayan Pryce, evlilik gündeme gelince, her şeyi geride bırakıp gördüğü ilk gemiye atladığı gibi soluğu Los Angeles'ta alır. O sıralar onun gibi adamlar, Meksika'da devrim yapmaya çalışan Magonistaların etrafına toplanmaktadır. Pryce da Güney Afrika'dan asker arkadaşlarıyla birlikte bu girişime dahil olur. Tabii bu kararında, yüz dolar ücret ile devrimden sonra Baja California'da verileceği vadedilen çiftliğin de etkisi vardır. Gringoların komutanı Stanley Williams'ın ölümünden sonra askerlik bilgisi ve gözükaralığı sayesinde yeni komutan seçilen Pryce, Tijuana şehrinin ele geçirilmesinde yararlık gösterir ancak elinde şehri korumasına yetecek adam, silah ve cephane olmadığını görerek örgütün liderleriyle görüşmek için gizlice ABD'ye geçer. Tam da 1911 yılının Mayıs ayında, yani Meksikalı Joe Rivers'ın maçının olduğu ve Jack London'ın elinizdeki öyküyü kaleme aldığı sıralarda görüşmesini yapar. (Muhtemelen elinizdeki öykünün esin kaynaklarından biri de budur.) Ancak istediği kadar silah ve cephane sağlanamayacağını görünce bu işin yürümeyeceğini düşünüp örgütü bırakır. ABD'de bulunduğunu öğrenen Meksika hükümetinin isteğiyle tutuklanıp yargılanır ama ABD yasalarına aykırı bir şey yapmadığı için serbest kalır. Bu arada mahkeme basının hayli ilgisini çekmiş ve Pryce, zavallı Meksikalıları zalim diktatörden kurtaran bir tür Robin Hood olarak ün kazanmıştır. Holywood'dan teklif gelir ve 1912 yılında Meksika'daki olayları konu alan *The Gun Smugglers* (Silah Kaçakçıları) adlı filmde başrollerden birini oynar. 1914 yılında

I. Dünya Savaşı'nın patlak vermesiyle birlikte Kanada'ya gidip orduya gönüllü yazılır. Topçu eğitimi alır ve batarya komutanı olarak Fransa cephesinde görevlendirilir. Burada on yedi kişilik Alman müfrezesini esir alan üç subaydan biri olarak Üstün Hizmet Madalyası'na layık görülür. Savaşın bittiği yıl evlenir. Bu evlilik Pryce'ın durulmasına neden olmuş olmalı ki 1955 yılındaki ölümüne kadar başka bir macerası kaydedilmemiş.

6 ABD'nin Idaho eyaletindeki Coeur d'Alene adlı yerleşim birimi sınırları dahilindeki gümüş madenlerinde çalışan işçiler, çalışma koşullarının düzelmesi ve ücretlerinin artması için, sonradan IWW çatısı altına dahil olacak bir sendikada örgütlenip 1892 yılında greve gittiler. İşveren aralarına ajan sokup önderlerini öğrendikten sonra şiddet içeren tedbirlerle grevi bastırdı. Bazı işçi önderlerinin ölümüne neden olan bu grev, işçilerin örgütlenme isteğini kıramadı. 1894 yılında yine birkaç ölümle sonuçlanan grev girişiminden sonra 1899 yılında işçiler bir kez daha greve gittiler. Bu kez çatışmalar daha şiddetli oldu. İşçilere en düşük ücreti veren ve en ağır çalışma koşullarına sahip olan maden dinamitlendi. Bunun üzerine çağrılan ordu birliği, yaklaşık bin işçiyi ve yakınlardaki kasabalarda yaşayan destekçilerini tutukladı. Tutuklananlar maden arazisinde kendilerine inşa ettirilen küçücük ahşap hücrelere kondular ve aylarca orada kaldılar. Burada çok sert muamele gördüler.

7 Meksika'nın Veracruz ilindeki Rio Blanco köyünün yakınlarında bulunan pamuklu dokuma fabrikası işçilerinin 1907 yılının Ocak ayında başına gelenler, tarihe Rio Blanco Grevi olarak geçti. Rio Blanco işçileri, 1906 yılının Aralık ayında komşu Puebla ilinde grev yapan tekstil işçilerini desteklemek amacıyla onlara para ve yiyecek maddeleri gönderiyordu. Kendileri de Puebla'daki işverenle dayanışmak isteyen Veracruz işverenleri, bu işçi dayanışmasını yok etmek için lokavt ilan ettiler. Köyde bulunan şirket kantini lokavt süresince işçilere veresiye vermedi. Ocak ayında bir gün kantinin önündeki alanda toplanan işçilere, içeriden ateş açıldı. Bunun sonucunda işçiler dükkâna saldırdılar ve yağmalayıp yaktılar. Kısa sürede benzer olaylar bütün çevrede görülmeye başlandı. Devreye asker girdi. 7-9 Ocak arasındaki üç günlük sürede en az yetmiş işçi öldürüldü.

8 Jack London, trenlerde parasız nasıl yolculuk edileceğini iyi bilir çünkü kendisi de bu yolla ABD'de hayli gezmiştir. Bu tecrübelerini, özellikle de 1894 yılında, 18 yaşındayken yaptığı yolculukları *Yol / The Road* (1907) adlı kitabında anlatır. Buna göre trende beleş yolculuk yapmak isteyen avare gezginlerin başvurduğu yöntemlerden biri, o zamanki buharlı trenlerin su almak için altında durduğu su tanklarından trenin üstüne atlamaktır.

9 Burada yirminci yüzyılın başlarında ABD'de hayli yaygınlaşan ve konumuzla da hayli ilgili olan bir sürpriz kutusuna gönderme var. Hınzır arkadaşların birbirine hediye ettiği bu kutu açılınca içinden bir yayın üzerine takılmış boks eldiveni fırlar ve eğer açısı ve mesafesi uygunsa, kutuyu açana yumruğu yapıştırırdı.

10 Bu öyküde Felipe Rivera'nın hakemden gördüğü haksızlık, bu karakterin esin kaynağı olan gerçek boksör Joe Rivers'ın karşılaştığı şike karşısında az bile kalır. Nitekim Rivers'ın, bu öykünün yazıldığı tarihin bir sene sonrasında, 1912'de yaptığı ve aradan geçen onca yıla karşın efsanevi şikesiyle hâlâ hatırlanan bir maç, belki de bu nedenle 1996'da "tüm zamanların en önemli yüz boks karşılaşması" arasına sokulmuş. On bir bin seyircinin izlediği unvan maçında Joe Rivers, hafifsıklet şampiyonu Ad Wolgast'a meydan okuyordu. Karşılaşmanın on üçüncü raunduydu. Faullü iki yumruk yiyen Joe Rivers yere düştü ama düşmeden önce de rakibinin çenesine sıkı bir sağ çıkardı. Sendeleyen rakibi, yerdeki Joe Rivers'ın üstüne kapaklandı. İki boksör yerdeyken hakem Jack Welsh, Joe Rivers için saymaya başladı. Sayarken de dünyada o ana kadar görülmemiş, ondan sonra da görülmeyecek bir şey yaparak bir eliyle Ad Wolgast'ı tutup yerden kaldırdı. Sayması bitince de Wolgast'ı nakavtla galip ilan etti. Hem Joe Rivers ve ekibi hem de izleyiciler hile yapıldığı yönünde yoğun protestolarda bulundu. Ayrıca süre hakemi, hakemin sayması bitmeden raundun bittiğini, dolayısıyla maçın bitirilmeyip devam etmesi gerektiğini açıkladı. Ancak yoğun itirazlara, ıslık ve yuhalamalara rağmen hakem sonucun resmen ilan edilmesini sağladı. Wolgast ise galip ilan edilir edilmez bayıldı ve ringden köşe ekibi tarafından çıkarıldı. Rivers ve ringi basan izleyiciler yarım saat kadar bağırıp çağırdılarsa da sonunda polisin devreye girmesiyle oradan ayrılmak zorunda kaldılar. Bahis oynatanlar, sonucun geçerli olduğunu ilan etti. Ertesi günkü gazetelerde bu olaya büyük yer verildi. Maçı ringin hemen kenarından izleyen gazetecilerin neredeyse hepsi Rivers'ın maç boyunca üstün dövüştüğünü ve on üçüncü raunttaki olayın o zamana dek görülmemiş bir şey olduğunu yazdılar. (İnternette bu maçın ve olayın video özeti var. Spiker, olayı ve Wolgast'ın nasıl galip ilan edildiğini anlatırken gülmesine hâkim olamıyor.) Sonuçta Joe Rivers şampiyon olamadı ve yenilen boksöre verilen küçük ödüle razı olmak zorunda kaldı.

Hakem Jack Welsh konusunda da söylenecek bir iki şey var: O tarihlerde boks henüz yeterince kurumsallaşmadığı için, güçlü taraf maçın hakemini belirleme konusunda çok etkili olurmuş. Bu maçta da şampiyon unvanını iki yıldır elinde tutan Wolgast'ın, arkası sağlam olmayan genç Rivers karşısında hakemi belirleyen taraf olduğu söyleniyor. Bu maçı yönetene kadar on beş yıllık kariyeri olan, başta unvan maçları olmak üzere yılda beş altı maç yöneten hakemse, bu müsabakanın ardından üç yıl boyunca hiç maç yönetememiş, sonraki on yıl boyunca da sadece üç maç yönetebilmiş, yani camia onu dışlamış. Çok da iyi olmuş.

11 Devrim gerçekten de devirdi. Otuz beş yıldır General Diaz'ın demir yumruğu altında inim inim inleyen Meksikalılar, "toprak ve özgürlük" sloganıyla 1910 yılından itibaren ülkenin dört bir yanında ayaklandılar. Kuzeyde Panço Villa ve Villistalar ile Francisco Madero ve Maderistalar, güneyde Emiliano Zapata ve Zapatistalar, kuzeybatıda Ricardo Florence Magon ve Magonistalar silaha sarıldı. Diaz bunun üzerine

Madero ile bir anlaşma imzalayarak iktidardan çekildi ve Fransa'ya kaçtı. Madero başkan seçildi. Ancak her zamanki gibi isyan edenler birbirine düşünce, devrim devirmeye devam etti. Madero'nun komutanı General Huerta onu öldürüp başa geçti ve kendi diktatörlüğünü kurdu. Böyle olunca Madero ile birlikte savaşanlar bu kez Huerta'ya karşı döndü. Huerta'yı deviren, Villa ve Zapata desteğindeki Carranza oldu. Carranza'nın başta olduğu 1915-20 arasında anayasa ilan edildi. Anayasa devrimin taleplerine cevap veriyor, köylünün toprak sorununu, işçinin örgütlenme meselesini önemsiyor, basın özgürlüğünü tanıyor, kilisenin siyaset ve eğitim üzerindeki etkisine kısıtlamalar getiriyor, ülke sanayisinin ve petrolünün neredeyse hepsine, topraklarının da yaklaşık yarısına sahip olan yabancıların (en çok ABD'liler) varlıklarının gerektiğinde kamulaştırılacağını bildiriyordu. Fakat anayasadan sonra da iç savaş durmadı. Carranza'nın komutanı Obregon onu öldürüp başa geçti. Devrimin silahlı bölümü ancak bundan sonra bitti. Gerçi birkaç darbe girişimi daha oldu ama bastırıldı. Ülkenin istikrarlı bir yönetime kavuşması 1930'lu yılları buldu, o da tek parti yönetimiydi. 2000 yılına kadar ülkenin bütün başkanları, Kurumsal Devrimci Parti isimli bu partiden çıktı.

Devrim sırasında çatışmalara katılan insan sayısının birkaç yüz bin, ölen insan sayısınınsa bir buçuk milyon civarında olduğu tahmin ediliyor. Devrimde adı geçen Madero, Zapata, Carranza, Huerta, Orozca, Blanquet, Suarez, Reyes gibi önderler de bu sondan kurtulamadı ve rakipleri tarafından öldürüldü. Ayrıca isyan edenlerin veya isyanı bastırmaya çalışanların yanında savaşmak amacıyla ülkeye gelen ABD'lilerin de birkaç yüzünün öldüğü biliniyor.

Jack London, 1911 yılında bu öyküyü yazdıktan sonra Meksika ile ilgilenmeye devam etti. 1914 yılının Mayıs ve Haziran aylarında *Collier's* dergisi için Meksika'ya giderek iç savaşı izledi ve yedi izlenim yazısı kaleme aldı. Ancak artık Meksika Devrimi'ne bu öyküdeki kadar coşkulu bakmıyordu. Örneğin şöyle yazmıştı "Baş Belaları" başlıklı yazısında: "... tek gördüğüm, parçalanmış, harap olmuş bir Meksika. On iki milyon topraksız köylü ve yerli yabancı bunca işadamı, az sayıda melezin aptalca ve bencilce yönetimi altında incinip yok oluyor. Muhteşem zengin bir ülkenin, ... modern teknolojinin mümkün kıldığı trajik ölüm gereçleriyle oyun oynayan bir avuç çocuk kafalı adam tarafından ezilip kaosa sürüklendiğini görüyorum." (James L. Haley, *Jack London*, çeviren: Yiğit Yavuz, İş Bankası Kültür Yayınları, s. 285.)

Jack London'ın sosyalist ve anarşist arkadaşlarında derin hayal kırıklığı yaratan bu satırlar, Meksika Devrimi denince hemen akla gelen 1952 yapımı *Viva Zapata* filminin John Steinbeck imzalı senaryosunun, belki de en çarpıcı repliğinin habercisiydi: Devrimci ordulardan birinin "kurtardığı" köydeki yoksul köylü, mealen şöyle diyordu: "Özgürlük dediler, tavuklarımızı aldılar; toprak dediler, tavuklarımızı aldılar. Bizi kurtarmak için geldiler, onlar da tavuklarımızı aldılar." (Filmde Zapata'yı canlandıran gencecik Marlon Brando'ya saygıyla...).

Modern Klasikler Dizisi - 170

Jack London'ın *Bir Dilim Biftek* (1909) ve *Meksikalı* (1911) yapıtları, yüzyıl dönümünün çalkantılı toplumsal yaşamından çarpıcı iki kesit sunuyor. Gençlik ile yaşlılık arasında işleyen kanunlar, Meksika Devrimi'nin katı iklimi, kuşku ile güven arasındaki belirsizleşmiş sınırlar, iki boksörün öyküsünde buluşuyor. Saniyeler içinde verilen kararlar, kitlelerin yanılgıları, amansız kapışmalar ve tutmayan planlar Jack London'ın ustalıklı kalemi sayesinde nadir görülen bir durulukla sentezleniyor. London, okurunu bir kez daha çetin insanlık durumumuzun dönemini aşan, evrensel bir fotoğrafıyla karşı karşıya bırakıyor.

JACK LONDON (1876-1916): Asıl adı John Griffith Chaney olan Jack London, 12 Ocak 1876'da San Francisco'da doğdu. Çocukluğunu anne ve baba sevgisinden mahrum geçirdi. Babası tarafından terk edildikten sonra, California'daki Oakland'da, annesinin ve London soyadını aldığı üvey babasının yanında yetişti. On dört yaşında okulu bırakarak serüven dolu bir hayata başladı. On dokuz yaşına geldiğinde, dört yıllık ortaöğrenimini bir yılda tamamlayarak California Üniversitesi'ne girdi. Ancak öğrenimini yine yarım bıraktı. İlk kitabı *Son of the Wolf* (1900; Kurt Kanı) geniş bir okur kitlesine ulaştı. Ona kalıcı bir ün sağlayan yapıtı ise *The Call of the Wild* (1903; *Vahşetin Çağrısı*) oldu. Diğer önemli yapıtları arasında *White Fang* (1906; *Beyaz Diş*), *Iron Heel* (1907; *Demir Ökçe*) ve *Burning Daylight* (1910; Yanar Gün) sayılabilir. En kalıcı yapıtlarından biri olarak kabul edilen *Martin Eden*'ın (1909) yanı sıra iki otobiyografik romanı daha vardır: *The Road* (1907; Yol) ve *John Barleycorn* (1913). Kitapları yabancı dillere en çok çevrilmiş Amerikalı yazarlardan biri olan London, 22 Kasım 1916'da ardında çok sayıda eser bırakarak hayata gözlerini yumdu.

9 786254 053641

Bütün Eserleri - 11

9 TL